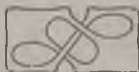

A FELSŐBORSODI REF. EGYHÁZMEGYE

1912 AUGUSZTUS HÓ 27—28-ÁN FELSŐKELE-
CSÉNYBEN TARTOTT ŐSZI KÖZGYŰLÉSÉNEK

REGYZŐKÖNYVE.

SZERKESZTETTE:
SZUHAY BENEDEK
EGYHM. PAPI FŐREGYZŐ.

MISKOLCZ
NYOMATOTT A LÁSZLÓ-KÖNYVNYOMDÁBAN
1912

A FELSŐBORSODI REF. EGYHÁZMEGYE

1912 AUGUSZTUS HÓ 27—28-ÁN FELSŐKELE-
CSÉNYBEN TARTOTT ŐSZI KÖZGYŰLÉSÉNEK

REGYZŐKÖNYVE.

SZERKESZTETTE:

SZUHAY BENEDEK

EGYHM. PAPI FŐREGYZŐ.

A FELSŐBORSODI REF. EGYHÁZMEGYE 1912. AUGUSZTUS 27—28.
NAPJAIN FELSŐKELECSÉNYBEN TARTOTT ŐSZI KÖZGYŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

Jelen vannak:

Vadászy Pál
esperes

Ragályi Béla
egyházmegyei gondnok

elnöklete alatt:

Svingor József
Dávid József
Szuhay Benedek
Elek József
Barna Gyula
papi

Bárczay László
Zsóry György

világi

tanácsbírák.

Szuhay Benedek egyházmegyei papi főjegyző.

Szentmártoni Dániel egyházmegyei papi aljegyző.

Dr. Ambrus István egyházmegyei világi aljegyző.

Ifj. Szathmáry Király Pál egyházmegyei v. t. b. aljegyző.

Dr. Sáfrán Dezső egyházmegyei ügyész.

Bartha Gyula, Batta József, Balogh István, Csapó János, Csiky József, Csiky Zoltán, Demeter Bertalan, Kazay Géza, Kerekes János, Kovács Béla, Lengyel Gyula, Tóth József, Tussay János, Varga Imre lelkészek, Molnár Sámuel h.-lelkész, Bálint János, Szepessy Pál s.-lelkészek.

Mint tanítóképviselők: Gööz Ferenc, Szügyi László.

Ezeken kívül: Dr. Görgey Sándor táblabíró, Bárdy Mihály róm. kath. plébános, Csik Dániel miskolczi vallástanár, továbbá tanítók, egyházak küldöttei és szép számú közönség.

1. Esperesünk áhítatos imádságban kérvén Istennek segítő kegyelmét és szent lelkét tanácskozásainkra; gondnokunk pedig szívesen üdvözölvén úgy a kormányzó férfiakat, mint a közgyűlést alkotó tagokat és kedves vendégeinket:

a közgyűlést megnyitotta.

2. Esperesünk felolvasta az egyházmegye félévi életét híven feltüntető jelentését, mely így hangzik:

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Egyházi és iskolai életünk felett örködni, annak szellemi és anyagi fejlődésére, haladására irányítólag hatni szent kötelessége minden, egyházát igazán szerető léleknek, ki tanulva ref. egyházunk dicső küzdelmeinek tapasztalataiból, vezérelveket, tanulságokat szűr le a jövő küzdelmeihez, amelyekben tevékeny részt kell venniük fent és alant úgy egyházi, mint világi férfiainknak, mert az együttes akaratban, érzésben van meg az az erő, mely indokolt aggodalomba ejti az ellennézetűeket is és alapot ad az önvédelem jogának gyakorlásához. Csak az a baj, hogy ez az önvédelem nem egyenlő fegyverekkel indul meg és foly. Az ellentábor elbizakodva milliókat képviselő óriási vagyonában, a lekicsinylés, a gúny gőgös hangján szólal meg ellenünk, mint a XX-ik század antiliberalis eszméért lelkesülő Góliátja és hogy a Dávid harci sikeréhez ne jussunk, e klérust képviselő Góliát mellé szegődik a magyar nemzeti államnak a kath. egyház fényétől és hatalmától elkábult és bennünket csak ígéretekkel tartó vezetősége, hogy a vallásfelekezeti viszonyosság és egyenlőség nagy eszméire emlékeztető egy-két morzsalék nyújtásával legalább enyhítse egyidőre ismét a szegénységgel küzdő protestáns egyházak jogos igényeit. De e bennünket egyetemesen kötelező harcból leginkább ki kell venni a magunk részét nekünk lelkészeknek, kiket az isteni bölcs gondviselés a magyar ref. Sion őrállóivá tett, hogy küldetésünk tudatában legyünk hű pásztorai a reánk bízott nyájnak, papi eszélyességgel minden józanságban és bölcses-ségben, ami a biztos fejlődésnek és haladásnak legelső alapföltétele úgy szellemi, mint anyagi téren.

Ezen magasztos cél felé törekvés ingere, vágya hozott össze most is bennünket, midőn egyházi és iskolai ügyeink feletti tanácskozásra gyülekeztünk össze e nemes és szent egyházban, hogy míg egyrészt a prot. öntudatot és közszellemet ápoljuk és ébrentartjuk: addig másrészt hivatalos állásunkból kifolyó kötelességünkről, azok eredményeiről nyilvánosan beszámoljunk s a kölcsönös eszmecsere útján létrejött elveket és igazságokat autonóm jog- és hatáskörünkben érvényre juttassunk. E felügyeleti jogból kifolyó kötelességemnek akarok én ez alkalommal eleget tenni, midőn félévi működésünkről röviden akarok beszámolni a következőkben:

Folyó év május hó 11-én a főtiszt. püspöki hivataltól kért minősítési táblázatot a borsodszakácsi, szilvásváradai és bánhorváti lelkészeknek kitöltés és kongrua ügyben leendő felhasználás végett elküldöttem.

A Baksa Lajos konventi előadótól megkapott s ez évre szóló orsz. gyám- és nyugdíjintézeti helyesbitett előirányzatot Elek József egyházmegyei pénzkezelőnek elküldöttem.

362/1912. sz. a. lelkésztársaimat a választók névjegyzékének kiállítására s hozzám küldésére kértem fel.

A nekézsenyi lelkészi hivatallal közöltetett főt. püspökség 676. sz. hivatalos levele, melyben az egyház arról értesítettik, hogy „tandijkárpótlásban mindaddig nem részesülhet, míg Juhász Andor oklevelet nem szerez, vagy pedig okleveles tanítót nem alkalmaz.”

Tóth József zilizi, Kovács Béla szalonnai lelkészeknek az orsz. nyugdíjintézet tagsági iva elküldetett, valamint Varga Imre sajóivánkai és Somogyi János borsodszakácsi lelkésznek is.

373. sz. a. felkértem lelkésztársaimat a virágvasárnapi és Pünkösd utáni vasárnapi perselypénz gyűjtésére és Elek József e. m. pénzkezelőhöz leendő küldésére.

Baksa Lajos konventi előadótól a tőkekamat segély kérvényeket 3080/1912 sz. a. megkapván, egyes érdekelt egyházaknak megküldöttem.

398. sz. a. az egyházkerületi közgyűlésen tárgyalandó ügydarabokat elküldöttem a püspöki hivatalba. Ugyancsak Baksa L. előadó értesít arról is, hogy egyházmegyénk a múlt év deczember 31-én 4243 korona 40 fillérrel volt az orsz. gyám- és nyugdíjintézetnél hátralékos. Felkérem lelkésztársaimat, hogy évi járulékok

befizetésénél nagyobb buzgóságot tanúsítsanak, nehogy egyházmegyénk jó hírveve csorbát szenvedjen ezentul is.

491. sz. a. a rakacaszendi paplak építéséről a presbiteri és egyh. közgyűlési határozat és szerződés a felügyelő martonyi lelkészhez elküldetett.

502/1912. sz. a. egyházmegyei és egyházkerületi bizalmi állásokra a szavazás elrendeltetett. Több egyháznak a választók névsorának egyik megerősített példánya visszaküldetett.

512/1912. sz. a. a segédlelkészek kimutatása a II-ik évnegyedről kongrua ügyben a püspöki hivatalba elküldetett.

A felsőnyarádi, berentei, felsőkelecsényi, szendrőládi, edelényi, martonyi, meszesi, zilizi, radostyáni, szalonnai, finkei, nekézsényi, sajióvankai, nyomári, abodi, rakacaszendi, velezdi egyházaknak a tőkekamat segély-kérvény elküldetett.

Soltész Kálmán szendrői tanító tengeri-kígyóvá nőtt fegyelmi ügyében 15 napi nyilatkozatadásra hívatik fel és egyszersmind az edelényi kir. járásbíróóság is megkerestetik nevezett tanító bűnügyi aktáinak elküldetésére.

Kazay Géza laki lelkész Ando Tamás ottani presbiter ellen panaszát beadja, Bodolay Miklós körlelkész pedig Helmeczi Lajos mályinkai tanító ellen. Szabó János felsőkelecsényi gondnok hivatalból szintén fegyelmi eljárás alá vonatott makacssága, engedetlen magaviselete miatt, mely ügyben később lesz a tárgyalás.

548. sz. a. kongruás lelkésztársaimat megkérdeztem, hogy a folyó második félévi kongruájokból az augusztus hó 1-én esedékessé levő nyugdíjárulékok ez évi fedezésére mennyi összeget engednek visszatartani.

A nekézsényi egyház építkezési szerződése az egyházmegyei elnökség által jóváhagyatott; valamint a bódvai egyház templomjavítási költségvetése is, ez utóbbi azonban az egyházmegyei közgyűlés utólagos jóváhagyása reményében.

578/1912. sz. a. az egyházmegyei tavaszi közgyűlés jegyzőkönyvei az egyes egyházaknak megküldettek.

A főtiszt. egyházker. tavaszi közgyűlése 186. sz. határozata, de meg az ügy fontosságánál fogva is többszöri levélváltás történt az egyházmegyei elnökség és ügyész között az iskolai ingatlanoknak az egyházak nevére átíratása ügyében. Ugyanis a sajiószentpéteri kir.

járásbíróóság, mint telekkönyvi hatóság által a kondói iskolafentartó egyház nevére kiigazítás útján leendő bekebelezését elrendelő végzését a közalapítványi kir. ügyigazgatóság megfélebbezte, Sáfrán Dezső e. m. ügyész pedig a m. kir. igazságügyi miniszter 2207/1909. és 19407/1911. sz. rendeleteire hivatkozva — a felebbezés visszavételére felkérte.

Ügyészünk e tárgyban egy igen fontos, a részletekre is kiterjeszkedő, elvi kijelentéseket tartalmazó, szépen megírt jelentést adott be jelen közgyűlésünkre, melyre már most felhívom a gyűlés figyelmét, amely munkálat méltó felelet lesz az egyházkerület fent jelzett határozatára.

Ezeken kívül több levelezése volt az esperesi hivatalnak a püspöki konventi irodával, lelkészi, tanítói hivatalokkal, egyházakkal úgy, hogy e félévi idő is eléggé bizonyítja az esperesi hivatal növekedő elfoglaltságát.

Örömmel jelentem, hogy sem a lelkészi, sem a tanítói kart ez évben nem sújtotta a halál angyala. Dani János balajti tanító megy közülünk nyugalomba. Több évig működött a neki adatott tehetség mértéke szerint egyházában. Most már nyugtassa meg kötelességteljesítésének jóleső érzése és az a tudat, hogy ő szívekben, lelkekben szántott, vetett — az aratás a jövőé. Legyen nyugalma édes és boldog, hogy azt minél tovább élvezhesse.

Ezen rövid jelentésem után a nagytiszt. egyházmegyei Közgyűlés szíves türelmét megköszönve, magamat kegyes jóindulatába a legmélyebb tisztelettel ajánlom.

Közgyűlésünk midőn e jelentést tudomásul veszi: esperesének hű és tárgyilagos jelentéséért köszönetet szavaz.

3. Botos József, Miklós Ödön, Szekrényessy Árpád, Bónis Aladár t.-bírák, Dr. Orbán József világi főjegyző részint betegségre, részint halaszthatlan teendőikre való hivatkozással meg nem jelenhetvén közgyűlésünkön:

igazolásuk tudomásul vétetett.

4. Olvastatott a Sajószentpéteren 1912. július 9-én tartott szavazatbontó bizottsági jegyzőkönyv, mely szerint a világi aljegyzői

állásra kapott Dr. Ambrus István sajoszentpéteri ügyvéd 31, Dr. Nagy Barna edelényi ügyvéd 12, Ifj. Szathmári Király Pál t. b. vil. aljegyző 5, Fekete Miklós dédesi körjegyző 1 szavazatot. E szerint Dr. Ambrus István törvényesen megválasztott világi aljegyzőnek kijelentetett.

Közgyűlésünk jó reménységgel üdvözli nevezett világi aljegyzőt új állásában, ki is az eskü ünnepélyes letévése után hálás érzelmekkel köszöni meg az egyháznak benne vetett bizodalját s ígéri, hogy tehetségének legjavát szívesen áldozza fel anyaszentegyházaink és iskoláink szent oltárain, hogy az ő munkálkodásával is növekedést vegyen itt úgy a hitbuzgóságnak, mint az áldozatkészségnek éltető és fentartó lelke és szelleme.

5. Olvastatott Szepessy Pál edelényi segéd-lelkész kérvénye, melyben bizonyítványai alapján egyházmegyénkbe kéri magát bekebeleztetni.

Közgyűlésünk folyamodó kérelmét teljesítve, őt jó reménységgel veszi kebelébe.

6. Dobos Géza Bántapolcsányra, Nagy József Lakra, Barkász Bertalan Sajókápolnára, Nemes Sándor Berentére, Horváth Zoltán Sajószentpéterre (III-ik), Visnyay György Balajtra, Gál János Felsőnyárádra, György Mária Aranka Sajókazára, rendes tanító, illetve tanítónőül bizonyítványaik alapján megválasztatván:

Közgyűlésünk Nagy József laki, Visnyay György balajti, Horváth Zoltán sajoszentpéteri, György Mária Aranka sajkazai tanítókat új állomásaikra beerősíti, kívánva, hogy a népnevelés szent ügyének fáradhatatlan apostolai legyenek őrállomásaikon.

Mivel Dobos Géza bántapolcsányi tanító a drégelypalánki egyházmegyéből esperesi elbocsátót nem mutatott fel; ezt 30 napon belül az esperesi hivatalnak köteles bemutatni.

Nagy József, Visnyay György, György Mária Aranka

a hivatalos esküt ünnepélyesen letévén: nekik erről a hivatalos bizonyítvány kiadatott.

Barkász Bertalan sajkókápolnai, Dobos Géza bán-tapolcsányi, Gál János felsőnyárádi, Nemes Sándor berentei tanítók beerősítése és a Horváth Zoltán sajszentpéteri tanító esküfelvétele — tavaszi közgyűlésünkre marad.

7. Olvastatott az 1912. év augusztus hó 22-én Edelényben tartott lelkészértekezleti közgyűlés jegyzőkönyve, melynek fontosabb és közgyűlésünk által is megerősítendő határozatai a következők:

a) Az elnökségnél távolmaradásukat a szokásos határidőn belül nem igazolták: Dakó Lajos, Némedy József, Nagy Barnabás, Rozgonyi László, Almássy Lajos, Balogh Béla értekezleti tagok.

Közgyűlésünk nevezetteket a 4—4 korona pénzbírságban az értekezleti pénztár javára elmarasztalja.

b) A 8-ik pont szerint felterjeszti és elfogadásra ajánlja lelkészértekezlet Szentmártony Dánielnek az ifjúsági egyesületek szervezésére vonatkozó munkálatát és véleményes javaslatát.

Közgyűlésünk az egész munkálatot jegyzőkönyvünkben melléklet gyanánt közzétételre rendeli s bár az ifjúsági egyesületek szervezését a javaslatnak megfelelően üdvösnek véleményezi, ezidőszerint azonban e tárgyban kötelező határozatot hozni még nem kíván.

8. Olvastatott az 1912. év augusztus 15. napján hozatott tanügyi bizottság jegyzőkönyve és az ehez csatolt tanügyi jelentés iskoláink 1911/12. évi szellemi és anyagi állapotáról, mely következőleg hangzik:

Nagytiszteletű Egyházmegyei Tanügyi Bizottság!

Szívélyesen üdvözölve a nt. e. m. t. b. összegyűlt tagjait, van szerencsém egyházmegyénk népiskoláinak 1911—12. évi állapotáról — a hozzám beérkezett hivatalos adatok alapján — jelentésemet a következőkben előterjeszteni:

Egyházmegyénk 49 anya, 2 társ és 5 leányegyházának lélekszáma a szórványokkal együtt 28603. Az 56 egyház közül 53 saját iskolát tart fenn, még pedig a sajószentpéteri egyház 3 tanítói állást 3 tanteremmel, a sajókazinci, nagyvisnyói, szilvásváradai egyházak 2—2 tanítói állást 2—2 tanteremmel.

Állami iskola van Dédesben. Községi iskola van Bánfalván, társulati iskola Ózdon. A felekezeti iskolákon kívül községi iskola van még Disznóshorváton, Abodkirálykúton, társulati iskola Sajószentpéteren, Disznóshorváton, Sajókazinczon, Sajókazán és Rudabányán, melyekben egyházmegyénk felügyeleti és ellenőrzési joga csupán a vallás- és énektanításra szorítkozik.

Az iskolák 8 körbe vannak beosztva. Az egyes körökben az iskola-látogatást az elmúlt tanév végén következő körlátogatók végezték:

1. Szentpéteri körben: Kun József lelkész és Nagy Jenő tanító, ez utóbbi úgy, mint a betegség miatt szabadságolva levő Kiss Sándor helyettese.

2. Alacskai körben: Tussay János lelkész, Gööz Ferenc tanító.

3. Vámosi körben: Tóth József lelkész, Jeney Gyula tanító, Nagy Sándor vil. tag.

4. Nyárádi körben: Batta József lelkész, Kőrössy Antal tanító, ifj. Hubay József világi tag.

5. Szalonnai körben: Kovács Béla lelkész.

6. Szendrőládi körben: Nagy Ferenc lelkész, Szigethy Ferenc tanító, majd ez utóbbi akadályoztatása miatt Osváth Bertalan tanító.

7. Szilvásváradai körben: Bodolay Miklós lelkész, Szügyi László tanító, Fekete Miklós vil. tag.

8. S. Velezdi körben: Bartha Gyula lelkész, Kovács Gusztáv tanító, Héthy Dezső vil. tag.

A körlátogatók az általok megvizsgált iskolákról külön-külön jegyzőkönyvet vettek fel s azokat az E) mintájú táblás kimutatás s tankönyvi összeirási jegyzék kíséretében hozzám pontosan beterjesztették.

A beérkezett adatok a következő eredményt tüntetik fel:

I. Egyháznegyünkben mindennapi iskolaköteles volt a múlt 1911—12. tanévben 1923 fi, 1858 nő, összesen: 3781. (A lélekszám 13⁰/₀-a).

A mindennapi iskolakötelesek közül iskolába járt:

a) Saját iskolánkba:	1664 fi	1653 nő	=	3317
b) Más vallású iskolába:	5 „	7 „	=	12
c) Községi, áll., társulati isk.:	232 „	175 „	=	407
d) Középsiskolába:	1 „	2 „	=	3
Összesen:	1902 fi	1837 nő	=	3739

Nem járt iskolába: . . . . . 21 fi 21 nő = 42

Az iskolába nem járók $1\frac{1}{4}\%$ -át Alacska, R. Szend. és Hangács adja.

II. Ismétlő iskolaköteles volt: 701 fi 735 nő, összesen: 1436.

Ebből:

a) Saját iskolánkba járt helyben:	661 fi	716 nő	=	1377
b) Polgári iskolába „ „	3 „	4 „	=	7
c) Iparos iskolába „ „	16 „	— „	=	16
d) Gimnásiumba „ „	5 „	— „	=	5
Összesen:	685 fi	720 nő	=	1405

Nem járt ismétlőiskolába . . . . . 16 fi 15 nő = 31

(tehát $2\cdot2\%$, melyet legnagyobb részben Hangács és R. Szend ad.)

III. Másvallásúak közül a mi iskolánkba járt:

Róm. és gör. kath.:	70 fi	84 nő	=	154
Ág. ev.	10 „	8 „	=	18
Izr.	19 „	20 „	=	39
Összesen:	99 fi	112 nő	=	211

(26-al kevesebb, mint az előző évben).

IV. Az 58 ref. felekezeti iskolánkban tanított 55 fi 2 nő; kik közül rendes tanító volt 50, ideiglenes 4, lelkésztanító 3. Ez utóbbiak közül állandó lelkésztanító volt Sajóivánkán és Szakácsiban. Berentén tanító hiány miatt a lelkésztanítói állás nem lévén betöltve, senki sem tanított.

V. Oklevéllel bírt az 57 egyén közül 52.

VI. A tanítók rendes fizetése volt:

a) az egyháztól	43659 K.
b) az államtól	20047 „
c) korpótlék az államtól	13300 „
d) személyi pótlék 4-nek	800 „

(Gööz Ferenc, Nagy Jenő, Kőrösi Antal, Fehérváry Miklós).

VII. A tanítói lakások közül jó	44
„ „ „ „ rossz	12
„ „ „ „ építés alatt van	2
Összesen:	58

Rossz a tanítói lakás: Szalonnán, Meszesen, Nagybarczán, Tardonán, Berentén, Nyomáron, Borsodon, Balajton, Damakon, Szuhogyon és Felső-Nyáradon.

VII. Az iskola a legtöbb helyen 6 osztályu volt; 5 osztályu volt az iskola: Berentén, Alacsán, Kondón, Dövényben; 4 osztályu Tornaszentjakabon; 3 osztályu Szakácsiban.

IX. Az 58 tanterem közül törvénytörő	48
„ „ „ „ nem	10

Nem törvénytörő a tanterem a következő helyeken: Dövény, Szendrő, Rakacza-Szend, Edelény, Nyomár, Alacska, Berente, Radosztján, Tardona.

X. Tankönyvekül mindenütt a sárospataki irodalmi kör kiadványait használják.

A vallás- és énektanításra mindenütt kiváló gond van fordítva.

XI. Az iskolák osztályzata következő:

a) Kötönyök: A sajószentpéteri nagy- és középső iskola, sajókazinci mindkettő, nagyvisnyói mindkettő, szilvásváradi mindkettő, parasznyi, radostyáni, sajócecegi, sajóivánkai, vadnai, nagybarczai, bánhorváti, tardonai, sajóvelezdi, disznóshorváti, felsőkelecsényi, rudabányai, szuhogyi, szalonnai, meszesi, ládbessenyői, hangácsi, nyomári, borsodi, finkei, sajóvámosi iskolák, összesen: 29.

b) Dícséretesek: A s.-szentpéteri kis iskola, sajóbáonyi, kondói, lászlófalvi, bántapolcsányi, nekézsenyi, abodi, edelényi, f.-nyáradai, dövényi, szendrői, szendrőládi, damaki, szakácsi-i, zilizi, hegymegi iskolák, összesen: 16.

c) Jók: a berentei, barczikai, sajókazai, laki, martonyii, szentjakabi és boldvai iskolák, összesen 7.

d) Elégségesek: a sajókápolnai és balajti iskolák. összesen 2.

e) Megvizsgálatlanul maradt a varbói, alacska járványos betegség miatt, a rakaczaszendi tanítóhiány miatt és a mályinkai Helmecki Lajos tanítónak a körlátogatókkal szemben tanúsított tiszteletlen magaviselete miatt.

Az iskolákra vonatkozólag megjegyzem, hogy a minősítés nagyon örvendetes képet tüntet fel, amennyiben 54 megvizsgált iskola közül 29 kitűnőnek találtatott, tehát több mint fele.

A kitűnők közé felemelkedett dícséretesből a szuhogyi, sajóvámosi, hangácsi, nyomári, vadnai iskola. Jóból kitűnő lett a finkei, sajószentpéteri középső. Elégségesből kitűnő lett a tardonai és szalonnai iskola.

Kitűnőből dícséretesre esett le az abodi, sajószentpéteri kis iskola, jó lett a martonyi, elégséges lett a sajókápolnai.

XII. A nem ref. felekezeti jellegű, hanem állami, községi és társulati iskolákban a vallástanítás eredménye a következő:

1. A dédesi állami iskolában a vallás- és ének-tanítást Szakács Károly állami tanító kitűnő eredménnyel tanította.

2. A bánfalvi községi iskolában Tóth László községi tanító jó eredménnyel.

3. A disznóshorváti községi és társulati iskolákban Gaál György községi tanító dícséretes eredménnyel.

4. A rudabányai társulati iskolában Győry Julia okl. tanítónő kitűnő eredménnyel.

5. Az ózdi társulati iskolában és a missziói egyházhoz tartozó nádasdi, bánzállási iskolákban a vallást Osváth Zoltán missziói lelkész, az éneket pedig Szalacsi Richárd társulati tanító dícséretes eredménnyel tanította.

6. A sajószentpéteri társulati iskolákban előbb Foris János segéd-lelkész, majd Sólyom Ferenc segédlelkész dícséretes eredménnyel.

7. A sajókazinczi és a sajókazai bányatársulati iskolákban az ág. evang. tanító tanította a mi növendékeinket is a vallásra, a konfirmálást pedig mindkét helyen illetékes lelkészeink végezték.

8. A debrétei állami iskolába járó 7 tankötelest senkisémm tanította vallásra.

XIII. A növendékek Berentét kivéve, a törvényt szabta életkorban adatnak fel iskolába és vitetnek át a felsőbb osztályba.

XIV. A tanterem és udvar tisztántartásáról, ivóvízhordásról, fűtésről az egyház gondoskodik: Sajószentpéteren, Sajóvámoson, Bánhorváton, Nagybarczán, Rudabányán, Szendrőn, Ládbessenyőn, Lakon, Abodon, Szalonnán, Martonyiban, Edelényben és Finkén.

Vadnán és Sajóbáonyon az egyház tisztogattat és fűttet, de a tüzelőanyagot a gyermekek szülei adják. Szilvásvárakon és Nagyvisnyón a földesúr által ajándékozott fával, Sajókazinczon és Barczikán a bányatársulat által ajándékozott kőszénnel fűtteti az egyház a tantermeket. A többi helyeken a régi rendszer áll fenn, t. i. az iskolás gyermekek tisztogatnak, vizethordanak, fáthordanak és fűtenek.

XV. Az iskola felszerelése 47 iskolában kellő, 11-ben hiányos. Hiányos a következő helyeken: Boldva, Szendrő, Szuhogy, Rudabánya, Dövény, Felsőnyárád. Rakaczaszend, Bantapolcsány, Berente, Alacska, Sajóivánka.

XVI. Az iskolai felszerelés gyarapítására a következő egyházak fordítottak tekintélyesebb összeget: Sajószentpéter 31 kor. 33 f., Sajókápolna 100 kor., Sajóbáony 50 kor., Sajólászlófalva 47 kor., Parasznya 95 kor. 02 f., Bánhorvát 125 kor., Nagybarcza 165 kor., Sajóvelezd 40 kor., Felsőnyárád 95 kor. 50 f., Dövény 106 kor. 50 f., Meszes 4 kor., Szentjakab 36 kor., Finke 10 kor. 11 f., Edelény 5 kor. 76 f., Borsod 50 kor., Sajókazincz 80 kor., Vadna 91 kor., Kondó 80 korona. Összesen: 1212 korona 20 fillér.

XVII. Az iskolai évet mindenütt szeptember hó első hetében kezdték meg és június hóban zárták be, kivéve Varbót, hol vörheny-járvány miatt május 1-én kellett a tanévet bezárni.

XVIII. Órarend, leltár van mindenütt.

XIX. A szükséges naplók megvannak, kivéve Boldvát, hol a haladási napló hiányzik. Értesítő-könyvecskét kevés helyen használnak.

XX. Tetemesebb mulasztások voltak: Varbón, Borsodon, Finkén járványos betegség miatt, Hangácson, Nagybarczán, Szuhogyon, Szakácsiban, Nekézsényben a szülők hanyagsága, Sajókazinczon a szegénység, Rakaczaszenden tanítóhiány miatt,

XXI. A mulasztások meggátlására az iskolaszéki elnökök mindenütt megtették a szükséges intézkedéseket, a hanyag szülőket megintették, megdorgálták, de a községi előljáróság kevés helyen alkalmazott pénzbírságot. E tekintetben erélytelenséget s mulasztást követett el a községi előljáróság: Nagybarczán, Szuhogyon, Szakácsiban, Nekézsényben és Hangácson.

XXII. A helybeli lelkész és presbitérium az iskolát mindenütt meglátogatták.

XXIII. Az iskola körül javítások és beruházások történtek:

Lászlófalván új iskola épült és a tanítói lak renováltatott 5500 korona értékben. Parasznyán egy új cserépkályha állíttatott be a tanítói lakásba 90 korona 40 fillér értékben. Bánhorváton kifestetett a tanítói lakás és a melléképületek kijavítottak 180 korona értékben. Edelényben 85 kor. 34 f., Finkén 25 kor. 40 f., Zilizen 125 kor. 64 f., Hangácson 140 korona értékben. Damakon új iskola épült 1600 korona értékben. Sajóvelezd 300, Sajóvamos 378 kor. értékű javításokat eszközölt. Kondón az iskola tetőzete csatornával láttatott el. Finkén az iskola építés alatt áll. Sajókazinczon a természetrzaji és természettani eszközök számára egy új szekrény készült 36 korona értékben.

XXIV. A növendékek mindenütt el vannak látva a szükséges tankönyvekkel. Tankönyvekiül az egyházkerület kiadványai használatnak. A szegény tanulók előforduló esetben ingyen tankönyvekkel és ingyen taneszközökkel elláttanak.

XXV. Tanítói szakkönyvtár van: Sajószentpéteren, Sajókápolnán, Sajóbábyon, Radostyánban, Sajókazinczon, Parasznyán, Szilvászváradon, Bántapolcsányon, Nagyvisnyón, Tardonán, Nekézsenyben, Abodon, Szalonnán, Borsodon, a többi helyeken nincs. A néptanítók lapját mindenütt megörzik, de bekötte kevés helyen van.

XXVI. Ifjúsági könyvtár van Sajószentpéteren, Sajókápolnán, Sajóbábyon, Varbón, Radostyánban, Parasznyán, Sajókazinczon, Vadnán, Bánhorvátban, Sajóvelezden, Sajókazán, Disznóshorváton, Rudabányán, Szuhogyon, Szilvászváradon, Nagyvisnyón, Nekézsenyben, Abodon, Szalonnán és Edelényben. — Könyvtári alap van: Disznóshorváton 120 kor., Meszesen 11 kor., Martonyiban 22 kor., Borsodon 33 korona 84 fillér. Népkönyvtár van: Sajókazinczon, Sajókazán és Nagybarczán.

XXVII. Faiskola van Sajószentpéteren, van benne 600 drb. vadalany és oltvány. Edelényben, van benne 8 drb. vadalany és 40 drb. oltvány. A többi helyeken vagy nincs faiskola, vagy ha van is, az egyház által haszonbérbe van adva, vagy pedig faiskola céljára alkalmatlan.

XXVIII. Oltani tanultak a növendékek: Sajószentpéteren hetenként 2 alkalommal, megtanult oltani 24 növendék. Edelényben összesen 10 alkalommal, megtanult oltani 8 növendék. Sajókazinczon a tanító kertjében hetenként 2 alkalommal, megtanult oltani 6 nö-

vendék. Disznóshorváton hetenként 2 alkalommal, megtanult oltani 54 növendék. Rudabányán összesen 5 alkalommal, megtanult oltani 6 növendék.

A faiskola művelése és a fanemesítés tanítása körül évről-évre visszaesés tapasztalható.

XXIX. Tanköteles növendékeink közül más felekezetű iskolába jártak: Boldván 1. Sajókazán 3. Sajóabonyon 2. Szendrőn 6. Ózdon 11. Ezeknek vallásos oktatásáról mindenütt gondoskodva volt.

XXX. Az iskolás növendékek a templomba mindenütt felvezetettek.

XXXI. Az ismétlőiskola mindenütt gyakoroltatik, azokban a vallás- és énektanításra főszűly van fektetve, valamint olvasás utján a gazdasági ismeretekre is. A tankötelesek az ismétlő iskolát elég pontosan látogatják.

XXXII. Az iskolai ingatlan vagyron átíratása sok helyt már megtörtént, a legtöbb helyen most van folyamatban.

XXXIII. Kizárólag iskolai célokra hagyott alapítvány van a következő egyházakban: Sajószentpéteren „Kassza“-alap: 24000 K. Sajókazán „Bartha Jánosné“-alap: 50 K. Bánhorváthon „Serényi“-alap: 150 K. Nagybarczán „Serényi“-alap: 150 K. Varbón „Apostól Mihály“-alap: 200 K. Finkén „Miklós“-alap: 692 K. 94 fill. Disznóshorváton „Bedécs“-alap: 42 K. Barczikán „Szegény“-alap: 65 K. Nyomáron: 400 K. Nagyvisnyón: 6 hold föld. Nekézsenyben: 2 hold föld. Mályinkán 1 hold föld.

XXXIV. Iskolai célokra adakoztak: Szilvászváradon és Nagyvisnyón lovag Wesseli Károly ur az iskolák fűtésére 16—16 méter fát és a szegény gyermekek tankönyveire 10—10 koronát. Szalonán Gedeon Jenő ur 6 db. jutalom könyvet 6 K. értékben, Szabó Ferenc közjegyző ur 2 db. történelmi képet 6 K. értékben. Sajóecsegen a szegény gyermekeket ingyen tankönyvekkel és taneszközökkel Mészáros Bálint tanító, Sajóvelezden pedig Fövenyessy Béla tanító látta el. Sajókazincon a kőszénbánya-társulat az iskolák fűtésére 100 mtm. szenet, Barczikán pedig 50 mtm. szenet adományozott.

XXXV. Járvány miatt szűnetelt az iskola: Varbón 6 hétig, Alacsán 2 hétig, Borsodon 2 hétig, Finkén 2 hétig.

XXXVI. A tanítói állás üresedésben volt: Rakaczaszenden, hol senki sem tanított; Berentén, hol a tanítást a h.-lelkész végezte; Sajókápolnán 1912, január 1-től, hol a tanítást Révai Miksa ideiglenes helyettes tanító végezte.

Felekezeti iskoláink közül egy sem adatott át sem államnak, sem községnek. Azonban Disznóshorvátón a mi iskolánk tul lévén zsúfolva, mellette községi iskola állított fel, ahol növendékeink ref. vallású tanító által taníttatnak.

Végül jelentem, hogy Kiss Sándor parasznyi tanító — betegségére való hivatkozással — körlátogatói tisztéről lemondott.

Ezekben foglaltam össze népiskoláink szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó adatokat, kérem a Nt. tanügyi bizottságot, méltóztassék jelentésemet tárgyalni s az előfordult hiányok orvoslása végett a nt. egyházmegyei közgyűlés elé javaslatot tenni.

Megköszönve a nt. Bizottság szives érdeklődését, tisztelettel maradok

Sajóbábonyon, 1912. augusztus hó 15-én

Elek József

egyházmegyei tanügyi bizottsági elnök.

Tanügyi bizottsági jegyzőkönyv az elnöki jelentés kapcsán következőkre kívánja közgyűlésünk figyelmét s intézkedését felhívni:

a) Rossz tanítói lakások és nem törvényszerű tantermek még mindig fordulván elő: kérjük e tárgyban az intézkedést.

b) Rakaczaszenden a lelkész-tanítói állás betöltetlen lévén, a debrétei 7 tanköteles nem részesül vallásos oktatásban. Felkérendő esperes úr a pályázatnak oly módon való kihirdetésére, hogy a megválasztott Debrétén is tartozik havonta legalább 2 vallásórát tartani.

c) A berentei züllésnek indult kiségyházban uralkodó szomorú állapotok igazán mélyreható intézkedést kívánnak.

d) A tanterem hiányos felszerelés miatt megintendő egyházak: Bódva, Szendrő, Szuhogy, Rudabánya, Dövény, Felsőnyárad, Rakaczaszend, Bántapolcsány, Berente, Alacska, Sajóivánka.

e) A haladási napló hiánya miatt Bódva 4 korona bírsággal sújtandó.

f) A mulasztások meggátlására irányuló teendőket erélytelenül végző községi előljáróságok ellen az eljárás megindítandó.

g) Ahol faiskola nincs is, a gyümölcsfa nemesítése és megkedveltetése érdekében felhívandók a tanítók, néhány buzgó kartársuk szép példájának követésére, kik a saját kertjükben tanítják növendékeiknek a gyümölcsfa ojtást.

Közgyűlésünk utasítja a) szalonnai, meszesi, nagybarczai, tardonai, berentei, nyomári, felsőnyárádi, balajti, damaki, szuhogyi, dövényi egyházak előljáróit, hogy úgy a rossz tanítói lakások, mint a tantermek mielőbbi megnyitására haladéktalanul gondoskodjanak.

b) Esperesét felhívja, hogy a rakaczaszendi pályázatot úgy hirdesse ki, hogy a megválasztandó lelkész Debrétén havonta két vallás és énekórát tartozik a református növendékeknek tartani.

c) A berentei egyházba Szuhay Benedek és Bárczay László szakaszbeli tanácsbírák oly megbízatással küldetnek ki, hogy az egyház zilált anyagi ügyeit szigorúan vizsgálják meg; az iskolaépítés ügyében a kezdeményező lépéseket egyházi közgyűlésben eszközölgék s készítsék el a töke-segély-kérvényt is, mely segély nélkül alig képzelhető, hogy itt valaha ujonnan épült református népiskola legyen!

d) Boldva, Szendrő, Szuhogy, Rudabánya, Dövény, Felsőnyárad, Rakaczaszend, Bántapolcsány, Alacska és Sajóivánka iskolaszéke, illetve presbitériuma felhívatik, hogy tantermét a törvény követelményei szerint 1912 szeptember 1-től annyival inkább szerelje fel, mert ha emiatt az államszegély és tandíjkárpótlás megvonatik: a felelősség az illető iskolaszékekre, illetve presbitériumokra kimondatik.

e) A haladási napló hiánya miatt Kurdy István boldvai tanító 4 korona bírsággal sújtatik.

f) Az iskolai mulasztások meggátlása érdekében kimondja közgyűlésünk, hogy az olyan községi előljárók, akik a mulasztások meggátlása érdekében mit sem tesznek: esetről-esetre jelentessenek fel az esperesi hivatalnak,

ahonnan aztán az eljárás megindítása iránt a kezdeményező lépések megtételnek.

g) Ahol faiskola nincs: ott a tanítók saját kertjükben tanítsák növendékeiket gyümölcsfa nemesítésre.

A bizottsági jegyzőkönyv 4. pontja alapján rendeli közgyűlésünk, hogy ha valamely körlátogató akadályozva van az iskola meglátogatásában, ezt jelentse tanügyi bizottsági elnöknek, aki aztán rendkívüli esetekben mindig kérhet fel kisegítő társakat a látogatásra.

5. pontja alapján a tankötelesek névsora a községi előjáráságtól mindig beszerzendő.

6. pontja alapján rendeli közgyűlésünk, hogy a tan-szerek leltárát a körlátogatók mindenütt vizsgálják felül s minden évben láttamozzák, hogy a felszerelés ellenőriztessék.

7. pontja értelmében utasítja közgyűlésünk a tanítói kart, hogy az iskolára vonatkozó statisztikai adatokat mindig szigorúan az anyakönyvek és naplók alapján állítsák össze.

8. pontja alapján utasítja közgyűlésünk az egyházakat, hogy a törvényszerű beíratási díjat rendeltetésüknek megfelelően iskolai pénztárban kezeljék. Ahol az e címen befolyt összegeket beolvastották az egyház pénztárába: ott a megfelelő összeg visszatérítendő. A tanítók pedig köteleztetnek az iskolai pénztárnapló melletti kezelésére, az iskolai körlátogatók pedig az évi számadások megvizsgálására.

9-ik pontja értelmében, amennyiben a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszterium 2103/1912. sz. rendelete a népiskolai végbizonyítványok és az ezekről vezetendő törzskönyv használatát már az 1911/12. iskolai év végétől kezdve minden iskolára nézve kötelezővé teszi: az egyházakat kötelezzük a szükséges nyomtatványok beszerzésére; a tanítókat az évenkénti kívánt bizonyítványok kiállítására.

10. pontja alapján a Kiss Sándor ügybuzgó körlátogató tanító lemondását elfogadva, helyére Karácsonyi János radostyáni tanítót választja közgyűlésünk beosztván őt az alacscai körbe.

11-ik pontjában arra kéri közgyűlésünket, hogy az iskolalátogató küldöttségek évenként más-más körbe osztassanak be, hogy így az egész egyházmegye iskoláival megismerkedhessenek s egyöntetűbb osztályozást alkalmazhassanak. Az ennek következtében felmerülő fuvarkölségtöbblet fedezésére 2—2 korona fuvardíj-szedés engedélyeztessék iskolánként.

Közgyűlésünk e kérelmet teljesíti. Az új beosztási körök rendezését, nyilvántartását, betöltését tanügyi bizottsági elnökségre bizza. Az így előállható fuvar-többlet (2—2 K) fedezésére az illetékes egyházakat kötelezi. De már itt kimondja, hogy úgy délelőtt, mint délután csak 1—1 iskolában lehet végezni a körlátogatást.

A jegyzőkönyv többi pontjai:

tudomásul vették.

9. Olvastatott a felsőborsodi ref. tanítóegylet 1912. augusztus hó 8-án Sajószentpéteren tartott ötvenedik közgyűlésének jegyzőkönyve, melynek közérdekű pontjai következők:

7-ik pontjában tudatja, hogy a Szuhay Benedek lelkész és Bárczay László világi elnökök lemondása folytán megüresedett elnöki tisztségekre lelkész-elnökké Barna Gyula, világi-elnökké Zsóry György t.-bírákat választotta.

Közgyűlésünk míg a távozó elnököknek ügybuzgó és sikerdús működésükért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz: addig az új elnököket a legszívesebben üdvözli, kívánva, hogy e szép multu egylet felvirágoztatására adjon nekik Isten elegendő erőt, kegyelmet és segédelmet.

11—14. pontjai értelmében tanító-egyleti elnökség megbízatásához híven beterjeszti azon memorandumot, mely az egyházi énekkarok vezetéséről s a tanítók külön díjazásáról, továbbá a temetési stólák felemeléséről, a tandíjkárpótlás miatt megcsonkított tanítók orvoslásáról, a tanítói és énekezeri fizetés elkülönítéséről szól s mindezek orvoslása érdekében emeli fel kérő szavát a tanítói kar.

Közgyűlésünk ez égető kérdést minden oldalról megvilágító kérelmet, mely nemcsak egyházmegyénk tanítói karának, de az ország református tanítóságának is az ügye: tisztelettel felterjeszti a főt. egyházkerületi közgyűléshez megfelelő orvoslás és intézkedés szempontjából.

Addig is azonban míg az óhajtott sérelmek orvosoltatnának: már most utasítjuk egyházainkat, hogy a tanítói stóla-kérdés ügyét, a lelkészivel együtt gyűléseiken tárgyalják s a lehetőség szerint közmegnyugvásra oldják is meg.

10. Olvastatott egyházmegyei ügyésznek az iskolai ingatlanok átíratását tárgyazó következő munkálata:

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Az iskolaföldek telekkönyveinek kiigazítási ügyében a f. évi július 31-én beadott jelentésem óta újabb jelentéstételt látok szükségessé. Ezért tisztelettel jelentem a következőket:

A most említett jelentésem benyújtása óta a kondói és vadnai egyház kérvényeit a kassai kir. Ítéltábla kedvezőleg intézte el, amennyiben a sajószentpéteri kir. Járásbiróság ránk nézve kedvező végzését, eddigi gyakorlatától eltérőleg és a Közalapítványi Ügyigazgatóság és Borsodvármegye tisztii főügyésze felebbezésének elutasítása mellett helyben hagyta. Csupán azt rendelte el, hogy akkor, mikor az iskolaföldekhez a tulajdonjog az egyház javára kiigazítás-képen bekebelezetik, ugyanakkor feltüntessék az is, hogy az „*tanítói javadalom*.”

Mint ebből látható, a dolog lényege, t. i. az egyház tulajdonjogának kiigazítás útján való bekebelezése most már a kir. Ítéltáblánál is rendben van. Ez irányban nézetem szerint intézkedés nem szükséges.

A kir. Ítéltáblának azon kiegészítő rendelkezését, hogy a „tanítói javadalom“ jelzést is feltünteteti, nem tartom sérelmesnek, mert az egyházi VI. t.-c. 6. §-a az iskolai vagyont maga is külön alapnak jelenti ki, „mely mint iskolai alap“ az egyház tulajdona; most tehát, midőn a tkvben *tulajdonosul az egyház jelentkezik*, „a tanítói javadalom“ jelzés által pedig az ingatlanok *külön* rendelkezése van feltüntetve: a tkvi állapot szerintem teljesen megfelelő az idézett

egyházi törvénynek; részint azért sem tartom sérelmesnek ezen kiegészítést, mert az Igazságügyi Miniszternek az 1911. évi őszi kerületi gyűlés jegyzőkönyvének 116. pontjában közölt 2207/I. M. 1909. VIII. számú leiratát az egyházkerületi közgyűlés „hálás köszönettel“ vette tudomásul, már pedig ezen igazságügyminiszteri rendelet szerint „az 19665/1893. I. M. sz. rendelettel kiadott betétszerkesztési útasítás 125. §-a szerint a kérdéses ingatlanokat *külön rendeltetésük kitüntetése mellett* az illető református egyház-község tulajdonául kell tkvezni.“ A miniszteri rendelet tudomásul vételével természetesen a most idézett rész is tudomásul vétetett. Így ez a kérdés tisztázottnak tekintendő.

Az egyházkerületnek a Bizony Ákos egyházkerületi ügyész úr által classicusan megszerkesztett feliratában nyilvánuló álláspontja, másrésről pedig az annak alapján kibocsátott kultuszminiszteri és igazságügyminiszteri leiratok, köriratok, miniszteri kijelentések között teljes összhang van.

Ezen most említett összhang teljessé kerekedett a kassai kir. Ítéltáblának ezen jelentésem elején hivatkozott határozataival, melyekből megállapítható, hogy az egyházkerület és illetékes miniszterek álláspontja a kivitelben is érvényesül. Hogy én ezen teljes összhang konstataciója mellett mégis külön jelentéstételt látok szükségesnek, annak oka az előbbi jelentésemhez csatolt Közalapítványi kir. Ügyigazgatósági „felelet.“

Ez a felelet ugyanis indokaival, kijelentéseivel a mi egyházkerületünknek és az illetékes miniszternek ugyanazonos alapokon felépített egybehangzó álláspontját próbálja döntögetni; azon ténye által pedig, hogy az említett egyházkerületi és miniszteri egyetértés alapján keletkezett, ránk nézve kedvező bírósági végzések ellen felfolyamotgat: ezen nehezen létrejött megegyezésnek a kivitelben való sikertelenítését célozza. És ez utóbbi tekintelben csatlakozik hozzá Borsodvármegye kir. tanfelügyelője és ennek felhívása folytán Borsodvármegye tisztí főügyésze is.

Úgy állunk ugyanis most, hogy van egy csomó miniszteri kijelentés és rendelet, mely a mi igazainkat tökéletesen honorálja, minket megnyugtat, a vitás kérdéseket egyetértéssel megoldottnak tünteti föl, az előttünk aggályos tendenciákat a jövőre nézve is kizárja és ami fő, egyházi törvényünket respektálja.

Ezzel szemben látjuk a kultusz-kormány alá rendelt némely hatóság és közeg olyan ténykedését, mely úgy a hivatalos egyházi és kormányhatósági rendeletekkel, mint az egyházi és kormányhatósági álláspontokkal szembeszökően, ellentétbe helyezkedik.

Áttekinthetőség céljából szemközt állítom az egyes részleteket:

1. Gróf Apponyi akkori kultusz-miniszter a 76982/1907. sz. leírátában következő kijelentéseket teszi:

a) Kétségen kívül áll, hogy a református egyház iskola-vagyonának tkvi állapotában történő változáshoz *kormányhatósági jóváhagyás nem kell.*

b) A ref. egyház egyedül jogosult és illetékes arra, hogy felekezeti iskolai céljaira szolgáló fekvőségeinek tulajdonjogát az egyház, mint kétségtelen tulajdonos javára bekebeleztesse.

Ugyanezen kérdésre az igazságügyminiszter a 2207/I. M. 1909. sz. leírátában következő, a kultuszminiszteri kijelentésekkel teljesen azonos értelmű következő kijelentéseket teszi:

a) Az érvényben levő jogszabályok nem tartalmazzak oly intézkedést, hogy az egyház tulajdonában levő ingatlanok elidegenítéséhez, ha azok iskolai célokra szolgálnak: *kormányhatósági jóváhagyás szükséges.*

b) A tkvezés ezen módja (t. i. az egyház mint egyedüli jogosult kérelmére) az anyagi jogban is megfelelő alappal bír.

c) Hivatkozik az igazságügyminiszter az 1893. évi 19663. szám alatti rendelete kapcsán kibocsátott betétszerkesztési útasítás 125. §-ára, mely szerint a kérdéses ingatlanok külön rendeltetésük kiténtetése mellett az egyházközség *tulajdonául tkvezendők.*

ad. 1. Ezekkel szemben a „felelet“ azt mondja, hogy: kétségtelen az, hogy ha még oly nyomós okok szólnának is amellett, hogy a jelenlegi, jogilag nem helytelen állapot változtatást ne szenvedjen, akkor is csak a vallás- és közoktatásügyi miniszter lehet az a hatóság, mely a jogi- és általános tanügyi szempontoknál, valamint az 1896. évi 43. t.-c. 20. §-ánál fogva ezen ügyben határozni van hivatva s a ref. egyháznak egyoldalú intézkedése egymagában véve jelestül nevezett minisztérium jóváhagyásának hiányában nem képezhet elegendő okot arra, hogy a jelzett tkvi hatósági intézkedés érvényre jusson.“

Majd másutt:

„A lényeg az, hogy tkvi tulajdonosként *nem egy fizikai (?) személy,* (t. i. az egyház) hanem *maga a javadalom,* vagyis a tanítói állás fenntartását örökre biztosító *alapok összesége* lett megnevezve.“

Mindez pedig

„nyilvánvaló“, mert úgy az adományozó földesúr, mint pedig az adományozásnak tkvi foganatosítását eszközlő egyházközségi képviselő egyértelműleg és tudatos következetességgel tkvezték az ingatlanokat úgy, hogy azok az *egyes adományozottak* szerint elkülönítve más-más tulajdonos nevére vétettek fel.“

„Kétségtelen tehát, hogy egyes ingatlanok *három, egymástól meg-*

különböztetett jogi személynek, az egyháznak, a lelkészi és tanítói javadalomnak tulajdonát képezik . . . a tanítói ingatlanok jogilag csakis az alapítványszerű intézmények (vagyis nem az egyháznak) a tulajdonos gyánánt voltak bekebelezhetők.

„Az egyházközség a szóban levő tanítói javadalmázás tekintetében *nem mint tulajdonos*, hanem csak mint tanítóról saját hatáskörében gondoskodó testület volt érdekelve.“

„Ha egy református iskola megszűnik, annak ingatlanait az állam, vagy község saját tanítóinak javadalmazására *igénybe veheti és tulajdonjogilag is* az illető nem felekezeti jellegű iskola nevére átirathatja.“

„Az egyházközséget azonban már távolról sem illeti meg az a jog, hogy ezt a tanítói javadalmat egyszerűen saját nevére íráthassa és saját tulajdonába kebelezhesse . . .“

Végül, az igazságügyminiszter azon kijelentésére, hogy ezen tkvezés az anyagi jogban is megfelelő alappal bír, a felelet megállapítja, hogy „az a kijelentés — *ítteni nézet szerint* — téves, mert a magánjog az alapítvány nevére való telekkönyvezést követelne.“

Nagytiszteletű Esperes Úr! A most idézett ügyigazgatósági kijelentések többszörös cáfolatát akarják adni az 1. alatt hivatkozott miniszteri kijelentéseknek, úgy az egyház tulajdonjoga, mint a telekkönyvezési jog és a kormányhatósági jóváhagyás szükségtelen volta tekintetében; és az 1893. 43. t.-c. 20. §-ában érvényes jogszabályt talál ott is, ahol az igazságügyminiszter olyat nem talál.

2. Ugyancsak a 76982/1907. sz. kultuszminiszteri leíratban mondja a Miniszter:

„*Kétségen felül áll* az is, hogy a református egyház, ha az iskola érde-

ad. 2. Ezen kijelentésekkel szemben áll a „felelet“ már föntidézett többszörös kijelentése, hogy az egyház nem tulajdonos, így természetesen eladási joga nincsen és hogy a

kében állónak tartja, *egyes ingatlanokat eladhat, helyette másokat vásárolhat*. Mivel ezen jogai az egyháznak kétségen felül állanak: azért távol áll tőlem az 1868. 38. t.-c. 14. §-ának oly értelmezése, mely a ref. egyháznak iskolái feletti szabad rendelkezési jogát illuzóriussá tenné.“

3. Ugyancsak Gróf Apponyi akkori kultuszminiszter a 130691/1907. sz. alatt kelt köriratában tudatja, hogy:

„Hivatali elődének 17364. számú körrendeletét, mely a tanfelügyelőknek „kérdéses tkvi végzéseknél a a tisztii főügyész útján való apellálását tette kötelességé, *hatályon kívül helyezte*.“

Az igazságügyminiszter ezen kultuszminiszteri köríratra hivatkozva, 2207/I. M. 1909. VIII. sz. leírátában megnyugtató felől, hogy tekintettel ezen kultuszminiszteri rendeletre, „jövőben nem kell tartani attól, hogy a tkvi hatóságoknak a kérdéses tkvi kiigazítást elrendelő határozatait a tanfelügyelők jogorvoslattal támadják meg.“

Ezenfelül a miniszteri leírát még azt is megállapítja, hogy a tanfelügyelő különben sem jogosult a felfolyamodás beadására, mert nem ügyfél.

Nagytisztelétű Esperes Úr! A fentiekben lehetőleg tárgyilagosan igyekeztem szembeállítani a nyilatkozattételre jogosult miniszterek kijelentéseit és az ily nyilatkozat tételekre és intézkedésekre önállóan nem jogosult alárendelt hatóságok és közegek nyilatkozatait és ténykedéseit.

Készakarva kerültem az ügyigazgatósági kijelentésekkel való polemizálást, vagy kritikát, pedig az tulontul háládatos feladat lett volna. Tettem azt azért, mert az egész ügyigazgatósági támadást —

ref. iskola megszűnte esetén a javadalom az államra, vagy községe hárul és „ez a teljességgel ki nem zárható eshetőség tehát nyilvánvalóvá teszi azt, hogy az egyházközség a szóban forgó ingatlanokat *el nem tulajdoníthatja*.

ad. 3. Mindezen miniszteri rendelkezésekkel és kijelentésekkel szemben mit látunk?

Becsatolom ./. alatt a kondói egyház átíratása ügyében hozott táblai végzést. Abból látható, hogy a kir. tanfelügyelő most is épen úgy apelláltat a tisztii főügyész által, mint azelőtt, mikor az volt a kötelessége.

Ezenfelül a régi állapot rosszabbítására még előáll egy másik nem ügyfél is, az Alapítványi Kir. Ügyigazgatóság és ő apellál. Apellál pedig akkor, mikor a „feleletben“ maga is előadja, hogy a jelzett miniszteri kijelentésekben kiadott betétszerkesztési útasítás kötelezőleg ki is mondja azt, hogy a szóban forgó ingatlanok az illető egyházközség tulajdonául telekkönyvezendők.“

bár illő komolysággal vettem, mutatja a vele szemben való eljárásom — de bizony tragikusan nem fogtam fel.

Nem vettem tragikusan azért, mert végtére az alapítványi kir. ügyigazgatóság nem kormányzati főhatóság, így az ő kijelentései nem irányadók, nem irányítók; vele szemben az általam idézett miniszteri rendeletekben valóságos kormányzati főhatóságoktól vannak fölös számmal, ellenkező, ránk kedvező kijelentések.

De ha nem volnának is ilyen kijelentésekben foglalt biztosítékaink, azt se fognám fel tragikusan, mert a mi igazságunk, a mi jogunk várát nem ilyen ingoványos talajon, hanem sziklákon látom felépítve: a békekötéseken, régi és újabb országos törvényeken, a százados gyakorlaton, az életen; legújabbban formába öntve pedig a királyilag alkotmányosan szentesített VI. t.-cikkünk 6. §-a és 8. §-ának b. pontján, vagyis: *a Törvényen*. Annak pedig nem megerősítése, vele szemben pedig nem fegyver az Ügyigazgatóság kedvező vagy kedvezőtlen felfogása.

Ezen elvi álláspontom mellett is kénytelen vagyok azonban foglalkozni az alapítványi kir. Ügyigazgatóság és a kir. Tanfelügyelő *ténykedéseivel*, mert ha az Ügyigazgatóság *véleménye* mellett szótlanul elmehetünk is, az a tény azonban, hogy a vonatkozó végzéseket úgy az ügyigazgatóság, mint a tanfelügyelő folyton felebbezgetik, már eddig is évek óta tartó kellemetlenségeket okoz és kerületünk minden fórumát foglalkoztatja, sőt, ha útját nem álljuk, a jövőben is foglalkoztatni fogja. Ennek meggátlása céljából határozati javaslatot nyújtok be, kérvén a Nagyt. Esperes urat, hogy az őszi egyházmegyei közgyűlés elé terjeszteni méltóztassék.

HATÁROZATI JAVASLAT.

1. A felsőborsodi ref. egyházmegye az iskolaföldek telekkönyvezési ügyére vonatkozó összes iratok felterjesztése mellett felkéri a Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlést, hogy megfelelő módon méltóztassék a Nagyméltóságú Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter Ural megkeresni az iránt, hogy a Nagyméltóságú Igazságügyminiszter úrral egyetértőleg méltóztassanak útasítani az Alapítványi Kir. Ügyigazgatóságot és a Borsodvármegye területén működő kir. Tanfelügyelő Urat, hogy a 19665/I. M. 1893. sz. igazságügyi miniszteri rendelet

125. §-ában foglalt kötelezőleg kimondott szabályhoz tartva magukat és figyelemmel az akkori vallás- és közoktatásügyi kormánynak a 76982/1907. sz. leiratára és 130691/1907. sz. alatt kibocsátott köriratra, továbbá az igazságügyi kormánynak a 19665/I. M. 1893. sz. miniszteri rendeletére, 2207/I. M. 1909. VIII. sz. leiratára s azzal kapcsolatosan az Igazságügyi Közlöny, 1911. évi 6-ik számában közölt igazságügyminiszteri kijelentésekre: jövőre ne adjanak be felfolyamodásokat a kir. Biróságok, mint tkvi hatóságok olyan végzései ellen, melyekkel az rendeltetik el, hogy a református egyház iskolai földjeihez — kiigazítási kérelem folytán — a valóságos tulajdonos, vagyis az illető ref. egyházközség telekkönyveztessek.

Amennyiben pedig ily útasítást a Nagyméltóságú Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter Úr kiadni hajlandó nem volna: méltóztassék az esetleg fennálló akadályokról, különösen pedig arról értesíteni az egyházkerületet, hogy az alapítványi kir. Ügyigazgatóság által 8610/1912. sz. alatt a felsőborsodi egyházmegye ügyészéhez juttatott leiratban az egyházi iskolai ingatlanok tárgyában kifejtett álláspontok és felfogások azonosak-e a Nagyméltóságú Miniszter Úr álláspontjával?

INDOKOK:

A felsőborsodi református egyházmegye azon tények által, hogy az egyházközségek tulajdonát képező iskolai ingatlanok téves telekkönyvezésének kiigazítása és az egyháznak tulajdonosként való telekkönyvi feltüntetését elrendelő bírósági végzések ellen az alapítványi kir. Ügyigazgatóság és Borsodvármegye területén működő kir. Tanfelügyelő felfolyamodásokat adnak be: az VI. t.-c. 6. §-ában körvonalazott törvényes jogainak megtámadását látja, de látja azt is, hogy ezen ténykedések a Nagyméltóságú Vallás- és Közoktatási és Igazságügyi kormányoknak a határozati javaslatban felsorolt, az idézett egyházi VI. t.-c. 6. §-ában felépített összes rendelkezéseikkel homlokegyenest ellenkezőek.

Az alapítványi kir. Ügyigazgatóságnak a felsőborsodi egyházmegye ügyészéhez juttatott leiratból azt látja a felsőborsodi egyházmegye, hogy míg a felfolyamodások által a kivitelben akarja az egyházi törvénynek kormányhatóságilag is támogatott érvényesítését megakadályozni: addig az ezen leiratban kifejtett álláspontokkal,

magának a törvénynek alapelvét, hatályosságát, érvényes voltát akarja értékteleníteni és a ref. iskolai vagyonok részleges, apródonként való szekularizációjára irányuló tendenciát árul el.

Különösen sérelmesnek látja a felsőborsodi egyházmegye azt, hogy az alapítványi kir. Ügyigazgatóság az állami főfelügyeleti jognak olyan kiterjesztését az 1868. XXXVIII. t.-c. 14. §-ának olyan értelmezését célozza, hogy a református egyház iskolái feletti szabad rendelkezési joga illuzóriussá tévessék.

A felsőborsodi ref. egyházmegye ezen ügyben intézkedést és megnyugtatót az arra illetékes Vallás- és Közoktatásügyi kormánytól várja és reményli, miért is az ezen kormányzati főhatóság alá rendelt alapítványi kir. Ügyigazgatósággal a polemikát mellőzendőnek tartotta, a sérelmek orvoslását illetékes helyen kéri.

Ezek után maradtam a Nagyt. Esperes Úrnak

alázatos szolgája:

Dr. Sáfrán Dezső

egyházmegyei ügyész.

Közgyűlésünk a nagy körültekintéssel szerkesztett alapos munkálatot és határozati javaslatot teljes egészében magáévá teszi s a főtiszt. egyházkerületre felterjeszteni határozza. Egyházmegyei ügyésznek pedig komoly munkálatáért őszinte köszönetét nyilváníttja.

11. Az október hó 8—9-ik napjain Sárospatakon tartandó egyházkerületi közgyűlésre az elnökségen kívül képviselőkül kiküldetnek:

Elek József, Barna Gyula papi tanácsbírák, Szentmártony Dániel egyházi aljegyző, Szekrényessy Árpád, Bónis Aladár világi tanácsbírák, Dr. Ambruzs István világi aljegyző.

12. A folyó évi tavaszi egyházkerületi közgyűlés 44. számú határozatával a parokhiális levéltárak egyöntetű és szakszerű rendezésére a Zsoldos Benő, főiskolai levéltárnok által készített útmutatást fogadta el s azt e célbóli felhasználat végett az egyházmegyék és egyházközségek figyelmébe ajánlja.

Közgyűlésünk ennek folytán felhívja az egyházmegye lelkészeinek figyelmét ez útmutatásra s levéltáraik rendezésénél ez egyházkerületi közgyűlési jegyzőkönyv 44. sz. pontjához függelékül B. alatt csatolt tájékoztatást ajánlja.

13. Az ez évi tavaszi egyházkerületi közgyűlés 65. sz. jkvi pontja alatt megkeresi az egyházmegyéket, hogy a sárospataki főiskolai nyomdát használják nyomtatványaik elkészítésénél annak anyagi és erkölcsi támogatása céljából.

Közgyűlésünk felhívja az egyházmegye lelkészeit, előjáróit s összes tagjait e nemes cél támogatására azzal, hogy nyomtatványaikat s e nemű szükségleteiket a főiskolai nyomdában szerezzék be.

14. Esperes az ez évi tavaszi egyházkerületi közgyűlés jegyzőkönyvének 81. pontja alapján intézkedést kér annak megállapítására, hogy a templomi jelek a főhatósági rendelkezéseknek megfelelően a meghatározott napokon és meghatározott célokra kellő felhívás mellett kitétetnek és az ily módon begyűlt összegek mily célra s mikép nyernek elszámolást.

Útastítja a közgyűlés az egyházlátogatókat, hogy mind ezekről az egyház látogatása alkalmával szerezzenek maguknak meggyőződést s e tárgyban jelentésüket a tavaszi közgyűlésre terjesszék be.

15. Egyházkerületünk f. évi tavaszi közgyűléséből 36. számú jkvi pont alatt a misszió-bizottság megalakulásáról szóló jelentésünket kéri.

Egyházmegyénk tisztelettel jelenti, hogy a missziói bizottságot szerveztük s tagjai az elnökségen kívül Botos József, Szuhay Benedek és Bárczay László.

16. Mivel az 1904 november 10-re összehívott zsinat 10 évi érvényessége 1904 november 10-én lejár, erre tekintettel felhívja az egyházkerület ez évi tavaszi közgyűlésének 85. jkvi pontjában az

egyházmegyéket, hogy a zsinat által tárgyalandó javaslatokat és indítványokat 1913. évi tavaszi közgyűlésre terjesszék fel.

Az egyházmegye tisztelettel tudomásul véve az egyházkerület felhívását, a zsinat által tárgyalandó javaslatok és indítványok előkészítésére bizottságot küld ki kebeléből és abba Botos József, Szuhay Benedek, Szentmártony Dániel, Kun József, Dr. Sáfrán Dezső és Dr. Ambrus Istvánt küldi tagokul.

17. Ez évi tavaszi közgyűléséből az egyházkerület 89. számú jkvi pontjával arról értesíti az érdekelt egyházközségeket, hogy a konvent határozata szerint jogukban áll az egyházi III. t.-c. 12, illetve a már adott segély felemeléseért folyamodni.

Az érdekelt egyházakkal e határozatot a közgyűlés közli.

18. Egyházkerületünk folyó évi tavaszi közgyűlésének 94. jkvi pontjában foglalt határozattal felhívja az egyházmegyéket, hogy a tőkekamat segélyt igénybe venni kívánó egyházközségek sorozatát egyházmegyei határozattal állapítsák meg.

Ezen határozatra tekintettel felhívja a közgyűlés a tőkekamat segélyt igénybe venni kívánó egyházközségeket, hogy tőkekamat segély iránti kérvényüket felszerelve ez év szeptember 20-ig a püspöki hivatalhoz terjesszék fel.

19. Ez évi tavaszi közgyűlésének 103. számú jkvi pontjában elrendeli az egyházkerület, hogy az elemi, illetőleg ismétlő iskolát végzett tanulónak kiadandó végbizonyítvány a vall. és közokt. m. kir. miniszterium által kibocsátandó szövegezésben és alakban állítandó ki és hogy az elemi és ismétlő iskolát végzett tanulókról és a számukra kiállított végbizonyítványról vezetendő ugyancsak a miniszterium által kiadandó törzskönyv alkalmaztassék.

Tisztelettel tudomásul véve az egyházkerület e határozatát, felhívja közgyűlésünk ennek folytán az egyházközségek figyelmét, hogy az általuk fentartott elemi és ismétlő iskolákban végzett tanulók részére kiadandó vég-

bizonyítványt a minisztérium által megállapított szövegezésben és alakban adják ki, valamint ezen végbizonyítványról és a végzett tanulókról ugyancsak a minisztérium által megszabott törzskönyvet vezessék.

20. Az egyházkerület ez évi tavaszi közgyűlésének 83 jegyzőkönyvi pontjában az egyházmegyéket felhívja, hogy az utalványozott missziói segély mikénti felhasználásáról tüzetes s a megfelelő nyomtatványokkal és utazási naplókkel ellátott számadásukat terjesszék fel és pedig minden évben oly időben, hogy annak alapján az egyházkerület is számadását évenként február hó végéig a konventnek megtehesse.

Közgyűlésünk az egyházkerület ezen határozatára a missziói bizottság figyelmét felhívja, valamint annak végrehajtására is.

21. Egyházkerületünk ez évi tavaszi közgyűlésének 165. sz. határozatával oda utasít, hogy a ládbessenyői egyház adócsökkentési segélyének méltányosabb megállapítása iránti kérését indokai igazolásával közvetlenül a konventhez terjesszük fel.

Mivel ez évi tavaszi közgyűlésünk jegyzőkönyvének 36. pontjában a ládbessenyői egyházra vonatkozó felterjesztésünk a valóságnak mindenben megfelel, ez egyház kérvényét az elnökség külön felterjesztésével küldi fel közgyűlésünk a konventhez.

22. Olvastatott a főt. egyházkerület 1912. évi tavaszi közgyűlésének 185. jegyzőkönyvi pontja, mely arra utasítja az espereseket, hogy az országos gyermekszanatórium érdekében gyűjtést rendezzenek.

Közgyűlésünk a gyermek-szanatórium nemes célját, fontosságát elismerve, felhívja már itt az összes kebelbeli lelkészeket a gyűjtésre. A befolyt összeg az egyházlátogatók által lesz beszedendő.

23. Esperes jelenti, hogy az egyházkerület ez évi tavaszi közgyűlésének 187. sz. jegyzőkönyvi pontja szerint Soltész Kálmán, szendrői tanítónak tavaszi közgyűlésünkön eldöntött adófizetési felebezett ügyét újabb határozat végett visszatette, de határozat nem volt hozható, mert az iratok az egyházkerülettől nem érkeztek le s mert az ellene folyó fegyelmi ügy eldöntve nincs.

Az iratok leérkezéig közgyűlésünk ez ügyet továbbra is nyilvántartja, annyival inkább, mert a Soltész Kálmán ellen folyó fegyelmi ügy, mely ezen ügygyel szoros kapcsolatban van, még eldöntetlen s ezen fegyelmi ügy eldöntésével a két ügy szoros összefüggésénél fogva a felebezett s hozzánk visszatett adóügy is elbírálnakó lesz.

24. Esperes jelenti, hogy a berentei egyház tavaszi közgyűlésünk 22. jegyzőkönyvi határozata i) pontjában megállapított azon kötelezettségének, hogy 196 korona elköltött tőkét fizesse vissza, eleget nem tett.

Felhívja a közgyűlés nevezett egyházközség helyettes-lelkészét, hogy e tárgybani jelentését f. évi szeptember 20-áig fegyelmi eljárás terhe alatt tegye meg.

25. Olvastatott tavaszi közgyűlésünk 11. számú jegyzőkönyvi pontja értelmében a szilvászvárad új lelkész beiktatására kiküldött bizottság jelentése, mely szerint Hubay Mihály ifjú lelkipásztort ünnepélyesen beiktatta hivatalába.

Tudomásul vétetett.

26. Ugyanazon jegyzőkönyv 12. pontjára vonatkozólag jelentik küldöttek, hogy Lenkey Gyula bánhorváti új lelkészt beiktatták hivatalába.

Tudomásul vétetett.

27. Ugyanazon jegyzőkönyv 57. pontjára jelenti Csiky Zoltán ládbessenyoí lelkész, hogy ő nem 130 koronával vett fel többet párbér-megváltás címen az egyház adócsökkentési pénztárából,

hanem csak 85 korona 13 fillérrel; vagyis ő ennyit köteles az egyháznak visszatéríteni.

Útasítatik nevezett lelkész, hogy az általa is beismert 85 korona 13 fillért haladéktalanul fizesse vissza az egyháznak. A vitás kérdés tisztázására, elintézésére pedig egyházlátogatóság felhatalmaztatik.

28. Ugyanazon jegyzőkönyv 61. sz. pontjára vonatkozólag jelenti Bárdos István lelkész, hogy Simon Gábor lászlófalvi tanító az ismétlősök után járó esedékes tandíját az egyház pénztárából még június havában megkapta.

Tudomásul vétetett.

29. Ugyanazon jegyzőkönyv 71. sz. pontjára jelenti Rozgonyi László nekézsenyi lelkész, hogy:

1. Tóth János gondnok 1500 korona kötvénybeli tartozását készfizető jótállókkal biztosította.

2. Az egyháznak két kulcsos szekrénye van s a pénz ott tartatik.

3. A kölcsön adott 100 koronás kölcsönre vonatkozólag betervezti lelkész az 1908 február 12-én felvett presbiteri jegyzőkönyvet, mely szerint a nekézsenyi lelkész kölcsönadta egyháznak a kérdéses összeget a vasút által fizetett s kisajátított lelkészi föld árából azon kikötéssel, hogy azt gondnok rövid időn belül visszafizeti. Ez összeg azonban ma sincs kifizetve s per útján akarja lelkész ez összeget gondnokon bevenni.

E jelentés 1. 2. pontja tudomásul vétetik. A 3. pontra vonatkozólag kimondja közgyűlésünk, miszerint a gondnok az E. T. I. t.-c. 126. §-a értelmében köteleztetik arra, hogy a kérdéses 100 koronát, vagy készpénzben, vagy kötvényben állítsa be a jövő évi gondnoki számadásba. Ez utóbbi esetben a kötvényt fizetéképes jótállókkal is lássa el.

30. Olvastatott a borsodszakácsi lelkész jelentése arról, (28. p.) hogy Bagoly Pál az egyházfíságot elfogadta.

Tudomásul szolgál.

31. Ugyanazon jegyzőkönyv 63. számú határozatára Kerekes János felsőbarczikai lelkész betérjeszti a közgyűlési jegyzőkönyvet, melynek értelmében a gyülekezet elhatározta, hogy a régi korcsma-épületet 1200 korona kölcsönből felépítik s az összeget 6 évre kivetett rendkívüli adóból fogják kifizetni.

Közgyűlésünk a presbiteri jegyzőkönyv bemutatása, föltétele mellett az egyház tulajdonát képező korcsma-épület kijavítását célzó határozatot megerősíti, a kölcsön felvételét engedélyezi, útasítván nevezett egyházat, hogy 6 év leforgása alatt köteles tartozását a hívekre kivetett egyházi adóból visszafizetni.

32. A mályinkai egyház jelenti tavaszi közgyűlésünk 47. pontja alatti határozatából kifolyóan, hogy az egyházmegyei pénztárból kért 4200 korona kölcsönt megkapta.

Tudomásul szolgál.

33. Esperes jelenti, hogy a tornaszentjakabi egyház tavaszi közgyűlésünk jkvének 59. pontjában megállapított azt a kötelességét, hogy a tanítói lak építésére felvett 300 korona kölcsönüket a hívekre kivetendő rendkívüli adóból fedezzék s erről jelentést tegyenek, nem teljesítette.

Ez ügy a jelentés beérkeztéig további nyilvántartásban lesz.

34. Tavaszi közgyűlésünk jegyzőkönyvének 70. pontjában útasította a dédesi egyházat, hogy az állami iskola ügyéről jelentést tegyen s e jelentés be nem érkezett.

Felhívja közgyűlésünk a nevezett egyház lelkészét, hogy e tárgybani jelentését fegyelmi eljárás terhe alatt folyó évi október hó 1-ig tegye meg.

35. Szentmártony Dániel arra tekintettel, hogy közgyűléseink tárgysorozatából is kitünőleg egyháztagjaink buzgósága folytán újabb és újabb egyházi építkezések történnek s az ezek feletti kérelmek

elintézése meghatározott szabályokat és szervezetet igényel, indítványozza, hogy egyházmegyénk kebelében építkezési bizottság szerveztessék.

A gyakorlati szükség is indokolván az indítványozó által felvetett kérdést, e tárgy előkészítése céljából a közgyűlés egy bizottságot küld ki s annak tagjaiul Bárczay László, Szentmártony Dániel és Dr. Sáfrán Dezsőt nevezi meg s felkéri Zsóry György tanácsbíránkat, hogy az általa ajánlatba hozott Faragó Gyula, gyári igazgató urat e bizottság szakértő tagjául felkérni s megnyerni szíveskedjék.

36. Olvastatott a nyomári egyház előjáróságának kérvénye, melyben a törvény követelményeinek megfelelő új tanterem és tanítói lakás építésére s a kerületnél fennálló 4000 korona visszafizetésére kérnek engedélyt. Ezt úgy vélik teljesíthetőnek, hogy 1690 korona 70 fillért részint kivetés, részint közmunka útján magukra vállalnak; 11000 koronát pedig az egyetemes közalaphól kérnek tőkesegély-képen, mely összegből a kerületi 4000 koronát is visszafizetik. E kérvénnyel kapcsolatban bemutatják úgy a tervrajzot, és költségvetést, mint az ezt elhatározó presbiteri és közgyűlési jegyzőkönyveket.

Közgyűlésünk nevezett egyház kérelmét teljesíti. Az építkezésre az engedélyt megadja; az 1690 korona 70 fillért kitevő kivetést megerősíti. A tőkesegély iránti kérvényt pedig meleg pártolással felterjeszti.

37. Olvastatott a sajóvelezdi egyház előjáróságának kérvénye, melyben építési engedélyt kér arra, hogy templom-megújítása s új iskolája felépítése után régi, rozzant parókliáját és melléképületeit is alaposan kijavíthassa. Annak idején úgy az építkezési tervet és költségvetést, mint a vállalati szerződést beterjeszti.

Közgyűlésünk őszinte örömmel veszi tudomásul nevezett egyház új építkezési iránti kérvényét; midőn az építkezésre az engedélyt megadja, egyúttal figyelmezteti egyházat, hogy annak idején a szükséges iratokat megerősítés végett terjeszsze fel.

38. A mályinkai egyház azon presbiteri határozata megerősítését kéri, amely szerint az eddigi úgynevezett presbiteri széket a mindenkori presbitérium tagjai zavartalanul használhatták annyival inkább, mert a márczius 24-iki közgyűlési ellenző határozat egy újabbi gyűlésben meg lesz változtatva s a presbiteri széket a presbiteriumnak kívánja fenntartani.

Közgyűlés határozatilag kimondja, hogy a mályinkai presbitérium templomi székére vonatkozó azon határozatát, mely szerint annak tagjai a presbiteri széket zavartalanul használhatják — megerősíti.

39. Olvastatott a sajióvankai egyház presbitériumának kérvénye, melyben presbiteri és közgyűlési jegyzőkönyvekkel felszerelve jelenti, hogy a gyülekezet egyhangulag elhatározta az önálló ref. kántor-tanítói állás szervezését, elhatározta az egyház tulajdonát képező telken új lelkészlak építését, minek tervrajzát és költségvetését tisztelettel megerősítés végett csatolja. Elhatározta rozzant temploma kijavítását, melynek költségvetése 4000 koronában állapított meg. Mindezen építkezések fedezésére 6200 korona rendkívüli adó-kivetés fog fordíthatni — amellet, hogy 11000 korona tőkés segély is igénybe vétetik. Végül még azt kéri, hogy a kivetési lajstrom, építkezési szerződés és kölcsönkötvény annak idején az elnökség által megerősíthető legyen, hogy így kora tavasszal az építkezés megkezdődhessék.

Közgyűlésünk a legnagyobb örömmel veszi tudomásul a sajióvankai kicsiny, de lelkes és áldozatkész gyülekezet egyhangú határozatait. És a bemutatott okmányok alapján engedélyezi:

1. Az önálló ref. kántor-tanítói állás szervezését.
2. Az állam-segély igénybevételét.
3. A lelkész-laknak tanítói lakássá való átadását.
4. Új lelkész-lak építését.
5. A templom-tető s jelenlegi lelkészlak tetőzetének megújítását.
6. A tervrajzot és költségvetést.
7. 6200 korona rendkívüli egyházi adó-kivetést.

8. A szükséges kölcsönösszeg felvételét.

S egyben felhatalmazza elnökséget, hogy a bemutató kivetési lajstromot az ügyész közbenjöttével megírt építkezési szerződést és kölcsön-kötvényeket megerősítő záradékkal elláthatják, az iratok a főt, egyházkerületre is felterjesztendők.

40. Olvastatott a nekézsenyi egyház előjáróságának kérvénye, melyben presbiteri és közgyűlési határozatokkal felszerelve arra kéri közgyűlésünket, hogy a halaszthatatlanná vált rozzant templomukat kijavíthassák. E célból úgy a 12271 korona 05 fillért magába foglaló kivetési lajstrom, mint az építkezési szerződés megerősítését is tisztelettel kéri.

Közgyűlésünk a legnagyobb örömmel erősíti meg úgy az E. T. III. t.-c. 16., 17. 18. §§-ai értelmében alkotott rendkívüli adó-kivetési lajstromot, mint az építkezési szerződést, kívánva, hogy ez az idegen felekezetek közé ékelt ügybuzgó és áldozatkész gyülekezet Isten segítségével mielőbb megépíthesse az Úr házát. Az iratok a főt. egyházkerületre is fölterjesztendők.

41. Olvastatott a szalonnai egyház előjáróságának kérvénye, melyben presbiteri és közgyűlési határozatokkal felszerelve arra kéri közgyűlésünket, hogy mivel régi temploma olyan rozzant állapotban van, hogy arra célszerűtlen, szűk és sötét voltánál fogva még költeni sem érdemes, stilszerű kijavítását, ócska tornyuknak megépítését pedig a maguk erejéből egyáltalában nem képesek. írta föl közgyűlésünk a főt. egyházkerületi közgyűlés útján a műemlékek országos bizottságához, hogy ez az ősrégi falfestményű templom renoválási költségeinek a felét vagy vállalná magára az állam-kormány, vagy pedig ha ez kivihető nem volna, akkor a szalonnai egyház egy új templom-építésre kér engedélyt.

Közgyűlésünk folyamodó egyház kérelmét komoly megfontolás után abban az értelemben teljesíti, hogy fölír a főt. egyházkerület útján az országos műemlékek bizottságához, hogy e történeti nevezetességű templom renoválási

költségeit legalább fele részben vállalná magára a magyar állam, mely felhívásnak ha óhajtott eredménye nem lenne, az új templom építhetés iránti kérelmet s a műemlékhez kötöttség alól való feloldást akkor fogja tárgyalni közgyűlésünk.

42. Olvastatott Szentmártony Dániel, mint a rakaczaszendi egyház felügyeletével megbízott lelkész jelentése, mely szerint a paróchia tető alatt van s a lelkész-választás megejthető s az új lelkész állását november hó 1-én már elfoglalhatja. Jelenti továbbá, hogy a miniszter betiltotta, hogy ott az új lelkész tanító is legyen egyszerűsmint. De mert az ottani g. kath. felekezeti iskola tulzsufolt és sem állami, sem községi iskola nincs, ők pedig külön református iskolát nem képesek építeni, arra kérik a hívek a közgyűlést, hogy valamilyen módon gondoskodnék a ref. gyermekek vallás- és énektanításáról s az alapismeretek megadásáról. Egyben kéri felügyelő-lelkész minőségében már eddig teljesített s november 1-ig teljesítendő lelkészi szolgálatai tiszteletdíjának megállapítását.

Közgyűlésünk e jelentés első részét örvendetes tudomásul veszi. A lelkészválasztásra egyháznak az engedélyt megadja, felügyelő-lelkészt bizván meg a lelkész-választás előkészítésével. Az új lelkész november 1-én már köteles állását elfoglalni. Addig is, míg községi iskola épül: a lelkész köteleztetik a ref. növendékeket mint magántanulókat a vallás és ének mellett az alapismeretekre tanítani, Debrétén havonta 2 vallásórát tartani. A rakaczaszendi gyermekekkel a vizsga a szomszédos iskolában minden évben leteendő. Barna Gyula és Bónis Aladár szakaszbeli t.-bírák pedig megbizatnak, hogy nevezett felügyelő-lelkész méltányos tiszteletdíjának megállapítására nézve javaslatot terjesszenek be közgyűlésünkhöz.

43. Dani János volt balajti, Kövér Gyula volt edelényi tanítók bucsuzó leveleikben áldást kívánnak egyházmegyénkre.

Közgyűlésünk a jókivánatot azzal viszonzozza, miszerint kívánja, hogy a távozók is találjanak meglegedést és bol-

dogságot egyik a jól megérdemelt nyugalomban, másik az újabb munka-körben.

44. Rozgonyi László nekézsenyi lelkész jelenti, hogy Juhász Andor h. tanító a nyári vizsgák alkalmával vizsgára nem jelentkezett s mivel ily helyzetben tandijkárpótlást sem kapnak: most azt kérdik az egyházi előjárók, hogy mit cselekedjenek?

Amennyiben a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnak nincs kifogása az ellen, hogy Juhász Andor ideiglenes tanító még ily minőségben alkalmazásban maradjon: közgyűlésünk 1 évig még tudomásul veszi alkalmazását, de most kötelezi, hogy 1913 július 10-re oklevelét terjeszse be esperesi hivatalunkhoz, ellenkező esetben a betöltés meghívás, vagy pályázat útján elrendeltetik. — Értesítjük arról is egyházat, hogy Juhász Andornak amennyiben oklevele nincs: ez okból az államtól sem tanítói fizetés-segély, sem tandijkárpótlás ki nem eszközölhető.

45. A szilvásváradai egyház előjárósága közgyűlési jegyzőkönyv kíséretében jelenti, hogy a lelkész és tanítói fizetés terménybeli járandóságaira nézve még 5 évig megmarad a régi adózás mellett, ellenben a lelkésznek és tanítónak járó készfizetéseket (szántás, fa, sódar) a nyerendő adócsökkentési segélyből fedezi. Az így felmaradt összegből eszközli jelen és jövőbeni építkezéseit, hogy a felmaradt összegből teremtsen „egyházfenntartási alap“-ot. E határozat megerősítését kéri.

Közgyűlésünk midőn ez üdvös határozatot megerősíti, a legmelegebben üdvözli a hitbuzgóságot és áldozatkészséggel ékeskedő szilvásváradai gyülekezetet s kívánja, hogy e hozott határozat a jövőben teremje meg nemes gyümölcsseit.

46. Szentmártoni Dániel, mint a rakaczaszendi egyház felügyelő lelkésze az építkező egyház nevében arra kéri közgyűlésünket, hogy az új parochia építkezési költségeinek $\frac{1}{3}$ -ad részbeni fedezésére a szentjakabi és debrétei egyház hiveit utasítsa, vagyis az építkezésből előállott 2000 korona adósság kiegyenlítését fogadtassa el velök a jog és méltányosság szempontjából.

Minthogy folyamodó egyház vallomása szerint olyan egyezség, mely a három egyháznak az építkezés költségeiben és terheiben való aránylagos megosztását kimondotta volna nincsen: közgyűlésünk átteszi az egyházmegyei közigazgatási bírósághoz az E. T. I. t.-c. 12. §-a értelmében, hogy az egyházközségek egymás közötti közigazgatási viszonyokat és az ebből származó jogokat és kötelességeket szabályrendelettel állapítja meg.

47. Tárgyaltatott a közalapi tőke-kamat-segélyt kérő egyházak kérvényei, melyekre egyházmegyénk bírálata következő:

Az 1913—17. évi ciklusra a következő egyházak ajánlatnak:

1. Sajóivánka új lelkészlak építésre s a templom-renoválásra kér 10,000 koronának megfelelő 5000 korona segélyt. Miután az 1907. évi XXVII. t.-c. a lelkésztanítószolgálatot eltörölte s emiatt új önálló tanítói állást kénytelen szervezni s a mostani lelkészlak tanítói lakásnak adatik át s e helyett új lelkészlak építése szükséges; csekély számú hivei pedig önerejükéből nem képesek, emiatt 900 korona tőkének megfelelő 450 korona segélyre ajánlatik.

2. Berente új iskola és tanítói lakás építésre kér 10,000 koronának megfelelő 500 korona segélyt.

Mint a pusztulás szélén álló csekély népességű, szegény maroknyi gyülekezet nehogy elnyelje a községben uralkodó katolikus áramlat: ajánlatik 7000 koronának megfelelő 350 korona segélyre.

3. Radostyán templom, iskola, lelkészlak építésre kér 20,000 koronának megfelelő 1000 korona segélyt.

Tekintettel az egyház romban lévő összes épületeinek halaszthatlan újraépítésének sürgősségére s a hivek 50,000 koronában megnyilvánult nagy áldozatkészségére s megterhelhetőségére: ajánlatik 12,000 koronának megfelelő 600 korona segélyre.

4. Nyomár iskola-építés és adósság-törlesztésre 11,000 koronának megfelelő 550 korona segélyt kér.

Mint adóssággal terhelt, csekély népességű s más

vallásfelekezetek közé ékelt áldozatkész kis egyház 7000 koronának megfelelő 350 korona segélyre ajánltatik.

5. Finke iskola és tanítói lak építésre kér 2000 koronának megfelelő 100 korona segélyt.

Mint csekély népességű rendkívül szegény egyház ajánltatik 2000 koronának megfelelő 100 korona kamat-segélyre.

6. Szendrőlád adósságtörlesztés, lelkész- és tanítói-lak renoválásra kér 20,000 koronának megfelelő 100 korona segélyt.

Mint sok áldozatot hozott s vallásos buzgóságáról ismeretes, vagyontalan s rendkívül megterhelt egyház ajánltatik 9000 korona tőkének megfelelő 450 korona segélyre.

7. Nekézsen adósságtörlesztésre kér 7853 koronának megfelelő 392 korona 65 fillér segélyt.

Mint vagyontalan, idegen felekezetek közé ékelt, eladósodott, de áldozatkész kis gyülekezet ajánltatik 5000 koronának megfelelő 250 korona segélyre.

8. Felsőnyárád iskola és tanítói lak építésre, templom renoválásra és adósságtörlesztésre kér 17,357 koronának megfelelő 867 korona 85 fillér segélyt.

Tekintettel az egyház és a hivek szegénységére s halaszthatatlan nagymérvű építkezési szükségességére, ajánltatik 9000 korona tőkének megfelelő 450 korona kamat-segélyre.

9. Edelény iskola és tanítói lak építésre 2000 koronának megfelelő 100 koronát kér.

Mint csekély népességű, áldozatkész s más vallásfelekezetek közé ékelt járás székhelyén fekvő kis egyház, szegény gyülekezet ajánltatik 2000 koronának megfelelő 100 korona kamat-segélyre.

10. Rakaczaszend új lelkészlak, templom-javítás és adósságtörlesztésre kér 7160 koronának megfelelő 358 koronát.

Mint idegen ajkú nemzetiség közé ékelt, pusztulás szélén álló csekély népességű szegény egyház ajánltatik 4000 koronának megfelelő 200 korona kamat-segélyre.

11. Felsőkelecsény adósságtörlesztésre kér 4000 koronának megfelelő 200 korona segélyt.

Mint csekély népességű szegény egyház ajánltatik 3000 koronának megfelelő 150 korona segélyre.

12. Abod templomépítésre kér 20,000 koronának megfelelő 1000 koronát.

Mint missziót teljesítő, idegen nemzetiségű nép közé ékelt kis egyház ajánltatik 10.000 korona tőkének megfelelő 500 korona kamatsegélyre.

13. Ziliz adósságtörlesztésre és templomépítésre kér 8000 koronának megfelelő 400 korona kamat-segélyt.

Mint sokat építkezett, áldozatkész szegény egyház ajánltatik 5000 korona tőkének megfelelő 250 korona kamatsegélyre.

14. Szalonna templom és tanítói lak építésre kér 25000 korona tőkének megfelelő 1250 korona segélyt.

Építkezésének sürgősségére való tekintetből ajánltatik 10,000 koronának megfelelő 500 korona kamat-segélyre.

15. Sajóvelezd lelkészlak-építésre s adósságtörlesztésre kér 12,000 korona tőkének megfelelő 600 korona segélyt.

Tekintettel az építkezés szükségességére s a multban teljesített áldozatkésztségére ajánltatik 6000 koronának megfelelő 300 korona kamat-segélyre.

Vagyis I-ső sürgősségi sorrendben ajánltatik: 1. Sajóivánka. 2. Berente. 3. Radostyán. 4. Nyomár. 5. Finke. 6. Szendrölád. 7. Nekézsen. 8. Felsőnyárád.

II-ik sürgősségi sorrendben: 1. Edelény. 2. Rakaczaszend. 3. Felsőkelecsény. 4. Abod. 5. Ziliz. 6. Szalonna, 7. Sajóvelezd.

48. Olvastatott a boldvai egyház presbitériumának beadványa, melyben előterjesztik, hogy megavult templomuk és tornyuk teljes

renoválását, újból fedését, valamint a tanítói lakon szükségesnek mutatkozó javításokat úgy presbiteri, mint közgyűlésben elhatározták s ez építkezés fedezésére szükséges 17 ezer koronát az egyháztalálkozókra a törvény által előírt módon, vagyis személyi és vagyoni adóalapon kivetették s Hegedűs János építő-mesterrel 17 ezer koronában megszerződve, az építkezési munkálatokat már meg is kezdték. Kérik a nagytt. egyházmegyei közgyűlést, hogy a jelzett építkezéseket engedélyezni s a rendkívüli adókivetést jóváhagyni méltóztassék.

Közgyűlésünk a becsatolt jegyzőkönyvekből meggyőződven arról, hogy a boldvai egyházban folyamatban levő építkezés előkészítése úgy a presbitérium, mint a közgyűlés hozzájárulásával történt: azt kész örömmel s a hívek áldozatkészsége iránti őszinte elismeréssel engedélyezi; de mivel sem a költségvetést, sem a vállalkozóval megkötött szerződést be nem terjesztették: útasítja közgyűlésünk nevezett egyház előljáróit, hogy a kérdéses ügyiratokat 8 napon belül az esperesi hivatalhoz adják be, egyben megbízva közgyűlésünk az Elnökséget, hogy ez okmányok, valamint a rendkívüli adókivetési lajstromot jóváhagyási záradékkal ellátni sziveskedjenek.

49. A radostyáni egyház összes egyházi épületeinek megújítását határozta el 50 ezer korona költséggel s a becsatolt jegyzőkönyvek szerint ez összeget 10 éven át személyi és vagyoni adóalapon kivetendő rendkívüli adóból fogják előteremteni. Miután a jövő tavaszon korán meg akarják kezdeni az építkezést, kérik, hogy erre vonatkozó határozataikat jóváhagyni s az utólag benyújtandó költségvetést, tervrajzot, vállalati szerződést és adókivetési lajstromot az elnökség által megerősíteni méltóztassék.

Közgyűlésünk, a radostyáni egyház határozatát, mint az ottani hívek egyházszeretetéről és buzgó áldozatkészségéről tanúskodó határozatot kész örömmel jóváhagyja, a tervbe vett építkezésre az engedélyt megadja, azon útasítással azonban, hogy a vállalati szerződést az egyházmegyei ügyész közbenjöttével készítsék meg. Egyben

felkéri elnökséget, hogy az utólag beterjesztendő építkezési okmányokat u. m. költségvetést, tervrajzot, vállalati szerződést és adókivetési lajstromot — amennyiben a törvényes kívánalmaknak megfelelnek — megerősítő záradékkal ellátni méltóztassék.

50. Olvastatott Beregszászy Ferenc szendrői lelkész beadványa, melyben panaszolja, hogy jóllehet az egyház közönsége még a múlt tavaszon egyhangulag elhatározta az iskola és lelkészlak kijavítását, illetve újjáépítését, mindazáltal e tekintetben semmi intézkedés nem történt. Továbbá panaszolja, hogy miután egyházában új adórendszer vált szükségessé a végből, hogy az évi bevételből úgy a behivatalnokok fizetése, mint az építkezésre felveendő kölcsön-törlesztés és kamat járulékaik fedezhetőek legyenek, a hívek vagyoni helyzetének és a méltányosságnak teljesen megfelelő párbér-kivetési kulcsot készített és terjesztett a közgyűlés elé, de néhány egyháztag izgatása folytán az általa javasolt adózási kulcsot mind a presbitérium, mind a közgyűlés elvetette s ezzel szemben az egyház közönsége úgy határozott, hogy jövőben a párbérfizetés — tekintet nélkül a hívek anyagi helyzetére — a templomi székek után vettessék ki. Kéri a nagytt. Egyházmegyei Közgyűlést, hogy 1. méltóztassék a szendrői egyház presbitériumát útasítani, hogy jövő tavaszi közgyűlésünkre az építkezési tervrajzot, költségvetést, valamint az építkezési költségek fedezésére szolgáló egyházi alapok kimutatását terjesszék be; 2. az egyházközségi közgyűlésnek a templomi székek utáni párbérfizetésre vonatkozó határozatát méltóztassék megsemmisíteni s egyidejűleg elrendelni, hogy az egyházi adózás már ez évtől kezdve más, a hívek anyagi helyzetének és a méltányosságnak, de meg a törvény kívánalmainak is megfelelőbb módon eszközöltessék.

Közgyűlésünk a beadványban foglaltakat komolyan mérlegelve, folyamódó lelkész kérelmét méltányosnak találja s annak megfelelően útasítja a helyi presbitériumot, hogy a már elodázhatlan építkezések megkezdésére tegyék meg a szükséges előkészületeket s jövő tavaszi gyűlésünkre a tervrajzot, költségvetést, vállalati szerződést, valamint az egyházi alapokról szóló kimutatást terjesszék be. A templomi

székek utáni párbéradózást közgyűlésünk hatályon kívül helyezi s utasítja a presbitériumot, hogy az egyházi törvénynek s a hívek anyagi helyzetének megfelelő párbérvetési kulcsot állapítsanak meg, a folyó évben pedig az 1911. évben gyakorolt adózási rendszert alkalmazzák.

51. Almássy Lajos lelkész és Erdős Károly tanító közös beadványban panaszolják, hogy a meszesi úrbéres gazdaközönség több évvel ezelőtt egy erdőterületet vásárolt s arra kötelezi őket, hogy ez ingatlan vételárának a törlesztéséhez a rájuk eső aránylagos összeggel évenként hozzájáruljanak. Továbbá panaszolják, hogy nevezett gazdaközönség a tenyészapa állatok vételárába is megadóztatja őket. Panaszos lelkész és tanító úgy vélekedvén, hogy a kérdéses terheket az egyház tartozik viselni, a presbitériumtól kérelmezték, hogy mentse fel őket azoknak további viselése alól. Presbitérium — mint a becsatolt jegyzőkönyv is igazolja — kérelmüket nem teljesítette. Ennélfogva a nagytt. Egyházmegyei Közgyűléstől kérik annak megállapítását, hogy: 1. belhivatalnokok az erdő-vételárba tartoznak-é fizetni s ha igen, mi illeti meg ezért őket; 2. tenyész-apa állatok vételárához tartoznak-é belhivatalnokok hozzájárulni?

Közgyűlésünk a beterjesztett iratokból nem tudván tiszta képet alkotni a panasz tárgyát képező dolgokról, az ügy alapos megvizsgálása végett Barna Gyula és Bónis Aladár szakaszbeli tanácsbírákat kiküldi azon megbízással, hogy a helyi érdekeltség jelenlétében vizsgálják meg ezt a dolgot s az esperesi hivatalhoz tegyék meg jelentésüket.

52. Almássy Lajos meszesi lelkész hivatkozva arra, hogy a múlt őszi egyházmegyei gyűlés megbízásából a rakaczaszendi, szentjakabi egyházakban 7 és fél hónapon át felügyelő-lelkészi szolgálatot teljesített s ez idő alatt a fuvardijakat is sajátjából fedezte, kéri az őt megillető méltányos tiszteletdíj megállapítását.

Közgyűlésünk a meszesi egyházba kiküldött Barna Gyula és Bónis Aladár tanácsbírákat bizza meg, hogy a kérvényező lelkésznek járó méltányos tiszteletdíjat és

fuvarátalányt megállapítva, arra vonatkozólag tegyék meg jelentésüket.

53. Erdős Károly meszesi tanító megállapítani kéri, hogy a díjlevelében feltüntetett tandíjnak az a része, melyet az állam ugyan nem adott meg, de a konvent az adósegélylyel, mint rendkívüli szükségletet folyósított: jogosan megilleti-e őt, avagy nem?

Miután a tandíjmegváltási összeget ma már mindenütt az állampénztár utalja ki és folyósítja, közgyűlésünk kimondja, hogy folyamodó tanítót az adósegélyből, illetve az egyház pénztárából tandíjkárpótlás meg nem illeti.

54. A kondói ref. egyház presbitériuma beterjeszti az újonnan kiállított lelkészi díjlevelet s kéri annak megerősítését.

Közgyűlésünk a bemutatott új díjlevelet a maga részéről megerősíti s hasonló eljárás végett a főt. egyházkerületre felterjeszteni rendeli.

55. A nekézsenyi ref. egyház presbiteriuma az újonnan kiállított lelkészi díjlevél megerősítését kéri.

Közgyűlésünk az 1910. évi tavaszi egyházmegyei gyűlés jegyzőkönyvének 15. e. alpontjában foglalt azon elvi álláspontjához ragaszkodva, hogy „a régi díjlevelek odáig meghagyandók, míg az államkormány által kiutalt évi segély törvényhozásilag teljesen biztosítva nincs“, folyamodó egyház kérelmét nem teljesítheti.

56 A sajkópólnai ref. egyház előjárósága az újonnan kiállított tanítói díjlevél megerősítését kéri.

Közgyűlésünk a bemutatott díjlevelet megerősíti s hasonló eljárás végett a főt. egyházkerületre felterjeszteni rendeli,

57. A sajkókazai ref. egyház előjárósága az újonnan szervezett másodtanítói állás díjlevelét beterjeszti s annak megerősítését kéri.

Közgyűlésünk a bemutatott díjlevelet megerősíti s hasonló eljárás céljából a főtiszteletű egyházkerületre felterjeszteni rendeli.

58. Mult tavaszi közgyűlésünk 52-ik jegyzőkönyvi pontja értelmében a hegymegi egyház presbitériuma a tanítói hivatal részére kiállított új díjlevelet beterjeszti s megerősítését kéri.

A bemutatott díjlevelet közgyűlésünk a maga részéről megerősíti s hasonló eljárás céljából a főtiszt. egyházkerületre felterjeszteni rendeli.

59. Ugyanazon jegyzőkönyv 45-ik pontja értelmében a bánatapolcsányi egyház előjárói beterjesztik az újonnan kiállított tanítói díjlevelet megerősítés végett.

Közgyűlésünk e díjlevelet megerősíti s hasonló eljárás végett a főt. egyházkerületre felterjeszteni rendeli.

60. A felsőbarczikai egyház előjárói kéri az újonnan kiállított tanítói díjlevelük megerősítését.

Közgyűlésünk a bemutatott díjlevelet a maga részéről megerősíti s hasonló eljárás végett a főt. egyházkerületre felterjeszteni rendeli.

61. A nekézseni egyház előjárói az újonnan kiállított tanítói díjlevél megerősítését kéri.

Tekintettel arra, hogy Nekézsenyben ideiglenes tanító működik, közgyűlésünk a különben is hiányos díjlevelet meg nem erősíti, hanem levéltárba helyezni rendeli.

62. Közhirdetésre

a saióiváncái és nekézseni szegény egyházak ajánlatnak.

63. Tárgyaltattak a közalapi egyszersmindenkori segélytkérő egyházak kérvényei; ezekre vonatkozólag közgyűlésünk következőleg határozott:

1. Sajóivánka új lelkészlak építésre és templomrenoválásra kér 1200 koronát.

Miután az 1907. évi XXVII. t.-c. a lelkésztanítószolgálatot eltörölte s emiatt új, önálló tanítói állást kénytelen szervezni s a mostani lelkészlak tanítói lakásnak adatik át s e helyett új lelkészlak építése szükséges, csekély számú hívei pedig önjelöltjeikből nem képesek, e miatt ajánljatik 1000 korona segélyre.

2. Abod templomépítésre kér 1200 koronát.

Mint missziót teljesítő idegen nemzetiségű szegény egyház ajánljatik 1200 korona segélyre.

64. Tárgyaltattak a Gusztáv Adolf egyesület segélyt kérő abodi, radostyáni, sajóivánkai egyházak kérvényeit.

Közgyűlésünk az abodi egyházat ajánlja a Gusztáv Adolf egyesület huzamosabb ideig tartó évi segélyére. Mint missziót teljesítő, idegen nemzetiségű szegény egyház, nagyon rá lévén szorulva a rendszeres támogatásra: úgy a főt. tisztánbenneni ref. egyházkerületi közgyűlés, valamint a főt. és méltóságos konvent pártfogásába melegen ajánljatik.

65. Olvastatott Dr. Sáfrán Dezső egyházmegyei ügyész jelentése az általa végzett ügyek állásáról. Az iskolai földek átírása ügyében, felterjesztendő kérvények bár mind készen vannak, de mert a kedvező kir. táblai határozat az alapítványi ügyigazgatóság által a kir. Curiához még mindig megfeleltethető: várakozó állásonra helyezkedik. A munkadíjképen egyházként 10 koronában megállapított összegre nézve pedig azt a tiszteletteljes kérelmet terjeszti elő, hogy utasítsa közgyűlésünk egyházmegyei pénztárnokot arra, hogy amennyi egyházközség tulajdonjogának bekebelezését nála igazolja: annyi 10 korona megszabott díjat fizessen ki neki a közigazgatási pénztárból.

Közgyűlésünk ez ügyészi jelentést tudomásul veszi. Egyházmegyei pénztárnokát utasítja, hogy a hány egyházközség tulajdonjogának bekebelezését nála igazolja: annyi

10 korona megszabott díjat fizessen ki ügyésznek a közigazgatási pénztárból; aztán az egyházlátogatósnak arról kimutatást bocsásson rendelkezésre az egyes egyházakból való beszédés céljából.

66. Esperes indítványa folytán

kimondja közgyűlésünk, hogy a különböző célokra elrendelt perselypénzek lajstromát a pénzzel együtt Elek József gyámintézeti pénztárnok készítse el s előlegezze s ennek másolatát ő terjessze be az esperesi hivatalnak az egyházlátogatósnak kiadandó beszédés és beszolgáltatás céljából.

67. Mult tavaszi közgyűlésünk 22. jegyzőkönyvi pont c) alpontja értelmében Szentmártony Dániel és Dr. Sáfrán Dezső betérjesztik a gondnoki számadáshoz készített minta-ívet.

Közgyűlésünk a bemutatott munkálatot átvizsgálván, némi módosítással elfogadja s annak 500 példányban leendő kinyomatását, valamint a gondnoki számadásokhoz való felhasználását elhatározza.

68. Bármely tárból segélyt kérnek: Doktor Gyula, Kerekes János, Bárdos István, Lengyel Gyula, Horváth János, Csapó János, Somogyi János lelkészek; rakaczaszendi, martonyi, sajióivánkai, mályinkai, sajióvelezdi, vadnai, felsőkelecsényi, abodi egyházak; Bodnár Istvánné, idb. Tóth Menyhértne, Reho Jánosné lelkész-özvegyek; Demeter Borbála, Ujlaki Vilma lelkész-árva; Urbán Bálintné, özv. Ferenczy Istvánné, Széchenyi Istvánné, Alacs Danielné. Nagy Sándorné és Török Sámuelné tanító-özvegyek.

Mindezen kérvények a segélyosztó bizottságnak, elintézés végett kiadatnak.

69. Az egyházlátogatói járások következőleg osztattak el:

A sajiószentpéri járásba kiküldettek: Elek József és E. Tóth József; a sajióvámosi járásba: Dávid József és

Nagy Ferenc; a vadnai járásba: Szuhay Benedek és Bár-
dos István; az edelényi járásba: Barna Gyula és Csiky
József; a bánvölgyi járásba: Szentmártoni Dániel és társa.

70. Jövő tavaszi közgyűlésünk helye

Sajókaza lesz.

71. Mindezen jegyzőkönyvi pontok felolvastatván,

meghitelesítették.

Mindezen jegyzőkönyvi pontokat jegyezték:

Szuhay Benedek egyházmegyei papi főjegyző: 1., 2., 3., 4.,
5., 6., 8., 8., 9., 25., 26., 27., 28., 29., 30., 31., 36., 37., 38.,
39., 40., 41., 42., 43., 44., 45., 46., 47., 66., 69., 70., 71. pontokat.

Szentmártony Dániel egyházmegyei papi aljegyző: 7., 10.,
11., 48., 49., 50., 51., 52., 53., 54., 55., 56., 57., 58., 59., 60.,
61., 62., 67., 68. pontokat.

Dr. Ambrus István egyházmegyei világi aljegyző: 12., 13.,
14., 15., 16., 17., 18., 19., 20., 21., 22., 23., 24., 32., 33., 34.,
35. pontokat és az I., II. fegyelmi bírósági ügyet és az I., II. bíró-
sági ügyet.

ifj. Szathmáry Király Pál tiszteletbeli világi aljegyző: 63.,
64., 65. pontokat.

Bírósági ügyek.

JEGYZŐKÖNYV.

Felvétetett Felsőkelecsényben 1912. évi augusztus hó 28-ik napján a felsőborsodi ref. egyházmegyei egyházi bíróságnak, mint fegyelmi bíróságnak Dr. Sáfrán Dezső egyházmegyei ügyész által Helmeczy Lajos tanító, mályinkai lakos ellen hivatalból emelt fegyelmi ügyben tartott tárgyalásról.

Jelen voltak a bíróság részéről: Vadászy Pál esperes és Ragályi Béla egyházmegyei gondnok, ki a tárgyalást vezette, elnöklete alatt Dávid József, Barna Gyula, Elek József egyházi, Bárczay László, Zsóry György világi tanácsbírák, Szuhay Benedek egyházmegyei főjegyző, mint előadó és Dr. Ambrus István egyházmegyei világi aljegyző, mint jegyzőkönyvvezető.

A felek részéről: Dr. Sáfrán Dezső egyházmegyei ügyész.

Tárgyalás alatt van Helmeczy Lajos tanító, mályinkai lakos elleni fegyelmi bírósági ügy.

Elnök az ülést megnyitván, az V. t.-c. 54. §-a értelmében felhívja a bíróság tagjait, hogy nyilatkozzanak arra nézve, nem forog-e fenn valamelyikükre nézve a 49. §-ban felsorolt hivatalból figyelembe veendő érdekeltiségi eset tudomásuk szerint s mivel a bírák nem-mel feleltek, felhívja elnök a feleket, nincsen e a bíróság valamelyik tagja ellen törvényen alapuló érdekeltiségi kifogásuk. Ilyen sem lévén, elnök megállapítja, hogy a bíróság érdektelen tagjai kellő számban vannak jelen és hogy az szabályszerűen megalakult. S miután az elnök megállapítja, hogy a felek és tanúk szabályszerűen megidéztettek, felhívja a feleket, hogy a bíróság illetékessége tekintetében van-e előadni valójuk s mert illetékességi kifogás nem emeltetett, elnök elrendeli az ügy érdemi tárgyalását s felhívja Szuhay Benedek előadót az ügy ismertetésére, ki is azt következőben ismerteti:

Bodolay Miklós nagyvisnyói lelkész, az esperesi hivatalhoz 1912. évi július 8. napján beadott s a mályinkai iskola látogatásáról

szóló jelentésében előadja, hogy midőn 1912. évi június hó 12-ik napján Fekete Miklós és Szügyi László iskolalátogatók, valamint Pataky János lelkész és Balogh Béla segéd-lelkész társaságában a szokott iskolalátogatást végezte, midőn Szügyi László tanító azt a megjegyzést tette, hogy helyesebb lett volna, ha az iskolát vezető Helmecczy Lajos a III. és IV. osztályt nem összevonva, hanem külön-külön tanította volna, Helmecczy Lajos tanító kihívó hangon kijelentette, hogy ahhoz senkinek semmi köze, hogy ő hogyan tanít, azt tanítja, amit akar, neki nem kell se tanterv, se útasítás, tanít azt, amit akar és úgy, ahogy neki tetszik, erre útasítást senkitől nem fogad el s az ő iskolájában nincs joga kérdezni, csak egyedül neki. S mert kérelés után is kihívó, goromba magaviseletet tanúsított, a vizsgálatot beszüntették s távoztak anélkül, hogy a törvénykivánta vizsgálatot elvégezhetnék volna. Esperes ezen jelentést az egyházmegyei ügyészszel közölvén, annak indítványa alapján az elnökség Helmecczy Lajos ellen a fegyelmi eljárást az V. t.-c. 42. §. b) pontja alapján hivatalból elrendelte s felhívta nevezettet, hogy az ügyészi vádindítványra nyilatkozatát adja be. Helmecczy Lajos törvényes időben beadott nyilatkozatában a dolog érdemét mintegy megkerülve, egyenesen nem nyilatkozik, hanem azt adja elő, hogy ő Szügyi Lászlónak a tanterv és tananyagra vonatkozóan kifejezett s az ő nézetétől eltérő nyilatkozatára felelt az ő támadásához hasonló támadó hangon annyival is inkább, mert Szügyi László egy alkalommal egyik gyermekhez hibás kérdést tett fel s általan annak eljárásából azt a benyomást merítette, hogy őt csak a nyilvánosság előtt megszégyeníteni akarja. Egyébként ő tudja a tantervet, így Szügyi-től ebben nem fogad el tanácsokat. E nyilatkozatra ügyész, bár kifejezett tagadás nincs, de mert az előadások egymástól eltérők, az ügy tisztázása s a való tényállás felderítése céljából további eljárást és vizsgálatot indítványozott, mit az elnökség elrendelt s vizsgáló biztosokul Svingor József és Zsóry György tanácsbírákat küldte ki, Svingor József a vizsgálatot a helyszínén 1912 augusztus 16-án foganatosította az ügyész által indítványozott tanúk kihallgatása által.

Bodolay Miklós iskolalátogató lelkész az esperesi hivatalhoz beadott jelentésében foglaltakat ismétli azzal a kiegészítéssel, hogy midőn Szügyi László iskolalátogató azt mondotta: „csak nem gondolja

kollegám, hogy basáskodni jöttünk ide“, Helmeczy Lajos azt mondta: „de úgy látszik.“ E tanú esketetlenül hagyatott.

Fekete Miklós, iskolalátogató, tanú eskü alatt vallotta, hogy panaszlott a Szügyi László iskolalátogató azon megjegyzésére, hogy a tanított anyag kevés, nem felel meg a tantervnek, indulatosanmondotta: „neki nem parancsol senki, ő úgy, azt és annyit tanít, ami neki tetszik, az iskolában kérdezni különben is csak neki van joga.“

Szügyi László iskolalátogató tanú esküvel megerősítve vallotta, hogy a vallástan tanításának a III. és IV. osztályban való együttes tanítás elleni azon megjegyzésére, miszerint helyesebb az osztályonkénti külön-külön tanítás, panaszlott azt felelte: „ahoz senkinek semmi köze, hogy én hogy vezetem. Nekem sem tanterv, sem szabályrendelet nem kell, teszem úgy, ahogy akarom. Senkitől útastást nem fogadok el.“ Erre tanu azt mondta panaszlottnak, hogy aki az iskolalátogatókkal ily magaviseletet tanúsít, annak a tantervet jobban fel kellett volna ölelnie és egynémelyik tantárgyból nem négy, öt paragrafust kellett volna elvégeztetnie.

A szintén eskü alatt kihallgatott Balogh Béla tanu csak azt a tényt bizonyítja, hogy a kimutatott tananyagra Szügyi László iskolalátogató azt a megjegyzést tette: „mennyit végzett?“ és hogy panaszlottat saját lelkésze, Pataki János figyelmeztette illetlen magaviseletére.

A tanúként felhívott Pataky János, mályinkai lelkész, hivatkozással panaszlott tanító, mint hivatalnoktársával való szorosabb viszonyra, a tanúvallomást megtagadta.

A vizsgálatnál személyesen jelenlevő panaszlott felszólításra előadja, hogy mindenben fentartja nyilatkozatában foglaltakat, előadja még, hogy Szügyi László iskolalátogató már az iskolai vizsgálat előtt vele szemben neki gúnyosnak tetsző megjegyzésekkel élt, e feletti s az iskolalátogató alatt felmerült nézeteltérés folytán támadt izgatott hangulatában mondotta a nyilatkozatában is beismert azon nyilatkozatát; „ahoz senkinek semmi köze, hogy ő hogy tanít. Azt tanítja, amit akar és úgy, ahogy neki tetszik, erre útastást nem fogad el senkitől.“ Ezt sem az iskolalátogatók iránti tiszteletlenségéből és nem sértő szándékból tette. Az a nyilatkozata is: „a tananyag keretén kívül nincsen joga kérdezni senkinek“, az egyházkerületi szabályrendelet vonatkozó szakaszainak s így menthető magyarázata alapján tette.

A vizsgálat által felvett ezen bizonyítási anyagot vizsgálóbiztos az elnökséghez beterjesztvén, kérve eljárási költségük megállapítását, az ügyet tárgyalásra tűzte.

Az ügy előadása után elnök felhívja a feleket, nem kívánnak-e további bizonyítást indítványozni s mert felek ez irányban további indítványt nem tettek, a bizonyító eljárást befejezettnek nyilvánítja s felhívja az ügyészt a vád előterjesztésére.

Ügyész vádját fentartja, kéri panaszlottnak az V. t.-c. 34. §. 1. és 4. pontjában megállapított fegyelmi vétségben bűnösnek kimondani, megbüntetni s az eljárási költségekben marasztalni.

Panaszlott nem jelent meg, sem védőt nem küldött, így védelem felhívás dacára nem lévén, elnök a tárgyalást berekeszti és zárt tanácskozmány után nyílt ülésben kihirdeti a bíróság egyhangulag hozott, mellékelt ítéletét.

Elnök megállapítja, hogy az ítélet kihirdetésénél az érdekelt felek közül az ügyész volt jelen, ki elnöki felhívásra kijelenti, hogy a hozott ítéletben megnyugszik, mire elnök elrendeli, hogy panaszlottnak az ítélet hiteles kiadmánya kikézbesíttessék.

A felsőborsodi ref. egyházmegyei egyházi bíróság, mint fegyelmi bíróság Helmeczy Lajos tanító, mályinkai lakos, panaszlott ellen hivatalból indított fegyelmi ügyében alulírt napon és helyen megtartott tárgyalás után következőképen

ítélt:

A bíróság Helmeczy Lajos tanító, mályinkai lakost az V. t.-c. 34. §-ának 1. és 4. pontjaiba ütköző fegyelmi vétségekben vétkesnek mondja ki s ezért őt az V. t.-c. 35. §-ának b) pontja alapján feddésre ítéli s arra kötelezi, hogy az egyházmegyei közigazgatási pénztárnak 15 korona eljárási költséget 15 nap és végrehajtás terhe alatt megfizessen.

Indokok:

Bodolay Miklós jelentése, melyet panaszlott kifejezetten tagadásba sem vett, az eskü alatt kihallgatott Fekete Miklós, Szügyi László és Balogh Béla tanúknak úgy egymással, mint az iskolalátogatásról szóló jelentéssel teljesen egybehangzó vallomása, valamint panasz-

lottnak részleges beismerése alapján bebizonyítottnak vette a vádiratban panaszolt azt a tényállást, hogy panaszlott Helmecky Lajos, midőn 1912. évi június hó 12-ik napján az iskolalátogatók az iskola vizsgálása végett megjelentek, az iskolalátogatókkal szemben illetlen magaviseletet tanúsított, azoknak az iskola megvizsgálásával járó s a tanítványokhoz intézendő kérdezői jogosultságokat kétségbe vonta, azt lagadásba vette, az érvényesen s szabályszerűen megállapított tantervet magára nézve nem kötelezőnek jelentette ki, kinyilatkoztatta azt is, hogy útasítást senkitől nem fogad el, mire az iskolalátogató bizottság kénytelen volt kötelessége teljesítése nélkül onnan távozni, miért is sem ők, sem az esperesi hivatal ennek folytán ez iskoláról jelentésüket meg nem tehették. Minthogy pedig törvényből folyó kötelessége a tanítónak, hogy az egyházkerület által törvényszerűen megállapított tantervet és tanrendet kövesse, előjárói iránt tisztelettel viseltesék, az egyházi hatóságok rendeleteinek engedelmeskedjék, ezek ellen vétett és az V. t.-c. 34. §-ának 1. és 4. pontjaiban megállapított fegyelmi vétségeket követett el, panaszlott midőn az iskolalátogatókkal szemben illetlenül viselkedett, őket panaszolt tényeivel hivatalos kötelességük teljesítésében meggátolta, az iskolalátogatáskor felhívásuknak nem engedelmeskedett, a törvényesen megállapított tantervet magára nézve kötelezőnek el nem ismerte, melyek mindenike hivatalból folyó kötelessége. Minthogy a hivatalos kötelességek hű teljesítése az egyházban is főképen első közérdek, azok nem teljesítése, azok elleni ellenszegülés folytán őt, de tekintettel arra, hogy panaszlott beismerése szerint is azokat izgatott lelkiállapotban sértő szándék nélkül mondotta s azokat maga is nem helyesnek mondja a vizsgálóbiztos által felvett jegyzőkönyvben, az ítélet rendelkező része szerinti feddésre kellett ítélni.

Az eljárási költségekben való marasztalás a vétkesség megállapításának folyománya.

Kelt Felsőkelecsényben, 1912. évi augusztus hó 28. napján.

A felsőborsodi egyházmegyei fegyelmi bíróság.

Vadászy Pál,
egyházi elnök.

Ragályi Béla,
e. m. gondnok, világi elnök.

Ambrus István,
jegyzőkönyvvezető.

II.

JEGYZŐKÖNYV.

Felvétetett Felsőkelecsényben 1912. évi augusztus hó 28-ik napján a felsőborsodi ref. egyházmegye bíróságának, mint fegyelmi bíróságnak, Kazay Géza laki lelkésznek, Andó Tamás presbíter, laki lakos elleni fegyelmi ügyben tartott tárgyalásról.

Jelen voltak a bíróság részéről: Vadász Pál esperes, Ragályi Béla egyházmegyei gondnok, ki a tárgyalást vezette, elnöklete alatt Svingor József, Dávid József, Barna Gyula, Szuhay Benedek egyházi, Zsóry György világi tanácsbírák, Szentmártony Dániel egyházmegyei egyházi aljegyző, mint előadó, Dr. Ambrus István egyházmegyei világi aljegyző, mint jegyzőkönyvvezető.

A felek részéről: Dr. Sáfrán Dezső egyházmegyei ügyész, Kazay Géza laki lelkész, panaszos.

Tárgyalás alatt van Andó Tamás, laki lakos, presbíter elleni fegyelmi bírósági ügy.

Esperes elnök bejelenti, hogy panaszlott Andó Tamást presbíteri tisztétől az V. t.-c. 133. §-ának 3-ik bekezdése alapján felfüggesztette.

Elnök az ülést megnyitván, az V. t.-cz. 54. §-a értelmében felhívja a bíróság tagjait, nem forog-e fenn valamelyikükre nézve a 49. §-ban felsorolt és hivatalból figyelembe veendő érdekeltégi eset s mert ilyen nem volt, felhívja a feleket, hogy nincsen-e a bíróság valamelyik tagja ellen törvényen alapuló érdekeltégi kifogásuk. S miután felek érdekeltégi kifogást, sem illetékességi kifogást nem emeltek, elnök megállapítja, hogy a bíróság kellő számban van jelen, felek, tanúk szabályszerűen idéztettek, erre a bíróságot szabályszerűen megalakultnak jelenti ki és elrendelve az ügy érdemi tárgyalását, felhívja Szentmártony Dániel előadót az ügy ismertetésére.

Előadó az ügyet következőkben ismerteti:

Kazay Géza lelkész, laki lakos, f. évi junius hó 10. napján az esperesi hivatalhoz beadott feljelentésében panaszt emel Andó Tamás presbíter, laki lakos ellen és megbüntetését kéri, mert:

1. az 1911. év december hó 2. napján megtartott presbíteri gyűlésen azt mondta, hogy neki nem hisz, szavában nem bízik;
2. az 1911. évi december hó 14-ik napján tartott presbíteri gyűlésen, mikor a presbitérium egyhangú szavazatával választott

tanítót, mivel a választás nem Andó Tamás jelöltjére esett, dühösen a tanács-asztalra csapott azt mondva, nem tűri meg, hogy a presbitérium a megválasztott tanítót oda hozza;

3. az 1912. évi január hó 25-ik napján tartott presbiteri ülésben róla azt mondta, hogy csak úgy suba alatt viszi az egyháza ügyeit;

4. az 1912. évi márczius hó 10-ik napján megtartott presbiteri gyűlésben kicsinylőleg nyilatkozott a lelkészi működésről, midőn oda nyilatkozott, hogy a lelkész fizetéséből le kell vonni a tanító javára, mert a legkisebb fizetés is elég a papnak a semmittevésért, annak összes működése az 52 vasárnapi szolgálatban állván;

5. egyik presbiteri gyűlésen a vele más nézetten lévő presbiteri társait azzal fenyegette, hogy mindent felforgat az egyházban;

6. egy másik gyűlésükön pedig presbiter-társait esküszegéssel vádolta, mert papjuk minden javaslatára csak az „Ámen“-t mondják rá;

7. az 1912. évi június hó 2-ik napján tartott presbiteri gyűlésben azzal vádolta őt, hogy már más választásnál is eltitkolt egyes pályázatokat s egyik tanító megválasztásánál azért erőszakolta a jelöltjét, hogy házasságközvetítő lehessen;

8. végül panaszolja, hogy Andó Tamás erőszakos természete, sértegetése, vádaskodása azt eredményezte, hogy a presbiterek nagy része, az ő saját kijelentésük szerint, nem kíván a gyűléseken a tanácskozási tárgyakhoz hozzá sem szólni, mert nem akarják magukat Andó Tamás részéről bántalmaknak kitenni, ki izgat is a gyülekezetben.

Ezen panasz folytán az elnökség, miután Andó Tamás panaszolt tényeiben az egyházban szükséges együttműködés akadályát látta, presbiteri tisztségétől felfüggesztette s a panasz másolatának közlésével nyilatkozatra hívta fel. Andó Tamás törvényes időben beadott nyilatkozatában az 1. pontban említett panaszt lényegileg beismeri, de azt azzal indokolja, hogy a panaszos lelkész az egyház számadásairól két naplót vezetett s ezen kifejezését ezen vonatkozásban értette. A többi összes vádpontokat tagadja, ezekre vonatkozóan csupán annyit ismer be, hogy presbiteri gyűlésen kívül szemrehányást tett presbitertársainak azért, mert ezek minden bírálat nélkül elfogadják a panaszos lelkész indítványát s egy alkalommal borozás közben mondotta presbitertársainak, hogy ő rajta kívül mindnyájan csak „Ámen“-t mondanak, ezt is azonban nem sértő,

nem lekicsinylési szándékkal, hanem a jogos bíráló célzatával mondom. Kéri megnevezett tanúinak kihallgatását, amely bizonyítás felvételével ki fog tűnni a panasz alaptalansága. A presbiteri állástól való felfüggesztésbe belenyugszik, a lefolytatott eljárás után kéri felmentését. Végül még azt ismeri be, hogy Kazay Géza feljelentése folytán a „házasság-közvetítés“ kifejezéseért az edelényi kir. járás-bíróság jogerősen megbüntette.

Egyházmegyei ügyész nem látva egyházi közérdeket Andó Tamás panaszlott tényeiben, a vádat nem vette át, de indítványozta a tagadott vádpontokra a vizsgálat elrendelését, minek folytán az elnökség a fegyelmi eljárás folytatását s vizsgálatot rendelt el a tagadott vádpontokra annyival is inkább, mert ezt maga a panaszlott is kérte s a vizsgálat foganatosítására Elek József és Bárczay László tanácsbírákat küldte ki, kik is azt a helyszínén 1912. évi augusztus hó 18-ik napján foganatosították a panaszos, a panaszlott és az ügyész által indítványozott presbiteri tagoknak tanukénti kihallgatásával. A tanúk valamennyien eskü alatt vallották és pedig:

Adorján Károly, Baranyai Antal, Nagy Antal, Bazsó Zsigmond, Nagy Bálint, Adorján István, Nagy Miklós, Adorján Márton, Adorján Tamás, hogy Andó Tamás a 2. pont alatti „nem tűröm, hogy a presbitérium azt az embert ide hozza“, tényleg használta ezt a kifejezést. Baranyai Sándor nem volt e presbiteri gyűlésen, ez okból e panaszpontról nem tud, Fodor István már nem emlékszik, mert Andó Tamás állandó viszályban van a lelkészszel, így a sok között pontosan nem emlékszik.

Adorján Károly, Baranyai Sándor, Baranyai Antal, Nagy Antal, Bazsó Zsigmond, Nagy Bálint, Adorján Tamás a 3. pont alatti vádat, hogy a panaszos lelkész az egyház ügyeit csak suba alatt intézi, igazolják.

A 4. és 7. pontok alatti vádat az összes 11 tanú igazolja, azonban a 4. pont alatti „semmittevést“ a tanúk egyrésze szerint panaszlott az összes papságra, más része szerint panaszló lelkészre vonatkoztatta.

Az 5. pont alatti mindent felfogatással való fenyegetést 2 tanu kivételével valamennyien bizonyítják.

A 6. pont alatti vádat egészen Baranyai Sándor tanú igazolja, ki ennek hatása alatt presbiteri tisztéről való lemondását is bejelen-

tette, más 6 tanu az esküszegéssel való vádolásról nem tud, csupán Andó Tamás azon nyilatkozatát hallották, hogy rajta kívül a többi presbíter mindenre „Ámen“-t mond.

A 8. pont alatt említett izgatás tényéről közvetlenül a tanúk mit sem tudnak, hanem azt vallják, hogy arról csupán hallomásból tudnak, de tény, hogy az egyházközségben nagy az izgatottság, sértő szavak hangzanak a presbitérium ellen s Fodor István vallomása szerint nyugodt tanácskozás nem is lesz a presbitériumban, míg Andó Tamás abban bent lesz, mert az mindent célzatosan a piacra visz ki.

Panaszlott Fodor István vallomását kifogásolja, mert vele ellenséges viszonyban van s arra tekintettel, hogy panaszos Kazay Gézával azért van viszályban, mert a lelkészi rozs ára 9 fillérről 14 fillerre emeltetett, mit ő felebbezett, kéri a rozs értékelése céljából újabb egyházi közgyűlés egybehívását és magával hozott tanúi kihallgatását. A vizsgálat, tekintettel arra, hogy a rozs értékelése jogerősen már el van bírálva, ezt a kérelem teljesítését mellőzte, valamint nem hallgatta ki a tanúként megidézett Német Jánost, mert nem jelent meg. A vizsgálat befejeztével a v. bizot. költsége megállapítását kérve, a tárgyalás befejeztetett.

Az előadó ismertetése után elnök felhívja a jelen lévő panaszost, kíván-e további bizonyítást előterjeszteni s mert erre további indítványt nem tett, elnök a bizonyító eljárást befejezottnak mondva ki, felhívja panaszost a vád előterjesztésére. Kazay Géza panaszát fentartja, kéri Ando Tamás megbüntetését. Védelem nem lévén, elnök a tárgyalást berekeszti és zárt tanácskozás után nyílt ülésen kihirdette a csatolt, a bíróság által egyhangulag hozott ítéletet.

Elnök megállapítja, hogy az ítélet kihirdetésénél az érdekelt felek közül csupán a panaszos volt jelen, ki elnöki felhívásra a kihirdetett ítéletben megnyugodott, a meg nem jelent panaszlottnak az ítélet hiteles kiadványának kikézésbesítését elnök elrendeli.

A felfüggesztés megtörténvén, ebben további intézkedés nem kell.

A felsőborsodi ref. egyházmegyei egyházi bíróság, mint fegyelmi bíróság, Kazay Géza lelkész, laki lakos panaszosnak Andó Tamás

presbiter, laki lakos panaszlott elleni fegyelmi bírósági ügyében alulirt napon és helyen megtartott tárgyalás után a következőképen

ítélt:

A bíróság Andó Tamás presbitert az V. t.-c. 34. §-ának 3., 4., 5. és 7. pontjaiba ütköző fegyelmi vétségekben vétkesnek mondja ki s ezért őt az V. t.-c. 35. §-ának e) pontja alapján presbiteri tisztségétől való megfosztásra, mint fő- és a felhívott szakasz f) pontja alapján választhatósági jogosultságának 5 év tartamára való megfosztásra, mint mellékbüntetésre ítéli s arra kötelezi, hogy 15 korona eljárási költséget 15 nap és végrehajtás terhe alatt Elek József lelkész-tanácsbíró, sajobábonyi lakosnak megfizessen. — A felfüggesztésre vonatkozóan a határozathozatalt a bíróság mellőzi.

Indokok:

Andó Tamás panaszlott beismerte, hogy Kazay Géza lelkész, panaszosnak presbiteri gyűlésen azt mondotta, hogy neki nem hisz, szavában nem bízik és hogy ugyancsak presbiteri ülésen a panaszosra alkalmazott házasságközvetítő sértő kifejezésért az edelényi kir. járás-bíróság jogerősen megbüntette. A presbitérium 9 tagja bizonyította, hogy Andó Tamás presbiteri ülésen az asztalra csapva presbiter-társainak és az elnöklő lelkésznek kijelentette, hogy nem tűri a megválasztott tanítónak odahozását. Hét presbiter vallomása szerint panaszos lelkésZRől azt állította, hogy az az egyház ügyeit csak suba alatt intézi. A tanúk valamennyien vallották, hogy Andó Tamás lelkészét pályázatok eltitkolásával vádolta, őt semmittevőnek nevezte. Ugyancsak 9 tanú igazolja, hogy panaszlott azzal fenyegetődött, hogy mindent felfogat. S míg Baranyai Sándor vallomása szerint panaszlott presbiter-társait esküszegéssel vádolta, addig más 10 presbiter-társai szerint őket önálló vélemény nélkülieknek mondotta, kik a lelkész után meggondolás nélkül mennek. A beismerés és a tanúk vallomása által nyújtott bizonyítékokból tényként állapította meg a bíróság, hogy panaszlott Andó Tamás panaszos Kazay Géza lelkészt nemcsak egyéni becsületében sértegeti, a folytonos támadásokból kitetszőleg célzatosan, hanem oly tényeket állít róla, melyek valódi-

ságuk esetén ellene fegyelmi eljárás alapját képezhetnék, így őt meg is rágalmozta, egyben úgy az ő, mint általán a papi hivatás lekicsinylésével ezen állás tisztét sérti s ezen állításainak nyilvánosan, többek előtti hangoztatásával az egyházi hatóság iránti köteles tiszteletet sérti. Másfelől azon tényében, hogy a presbitériumnak a tanítóválasztásnál törvényszerűen hozott határozatára kijelentette, miszerint azt nem tűri, valamint azon tényében, hogy a vizsgálat iratai szerint egyházában a rozs értékelése tekintetében keletkezett s már jogerősen eldöntött vitát a törvényben meg nem engedett módon újból vita tárgyává kívánja tenni s abba belenyugodni nem tud, az egyházi hatóságok törvényes határozatai elleni ellenszegülést, presbitertársainak esküszegéssel való vádolásában és őket meggyőződéssel nélkülieknek való állításában az ő és általuk, mint hatóság által hozott határozat kigúnyolását látja a bíróság. Ugyanezen tényekből, főképpen pedig abból, hogy az egyházat felforgatással fenyegette, hogy presbitertársai vallomásuk szerint s a panaszhoz csatolt presbiteri jkvi kivonat szerint is inkább lemondanak tisztségükről, mint sem hogy panaszlott sértegetéseit és az ő vádaskodása folytán az egyháztagok részéről is fel-felhangzó sértéseket tűrjék, valamint panaszlottnak a vizsgálat során előterjesztett azon nyilatkozatából, hogy ha kérelme nem teljesítettik, ő kilép az egyházból, megállapítható az izgatás ténye. Ezen megállapított tények kimerítvén az V. t.-c. 34. §-a 3., 4. és 5. pontjaiban, az pedig, hogy a járásbíróság jogerősen megbüntette lelkésze megsértéseért, a 7. pontban statuált fegyelmi tényálladékát, azok alapján panaszlottat a már hívott V. t.-c. 35. §-ának e) és f) pontjaiban megállapított büntetéssel kellett sújtani, mert ezek alkalmazásával látja a bíróság az egyház ügyeinek viteléhez szükséges együttműködés lehetőségét és helyreállítását, az akörüli teendők teljesítését és az egyház megzavart békéjének helyrehozatalát, a nyugodt tárgyalás biztosítását. Fodor István vallomása a kifogásolás dacára valónak volt veendő, mert míg kifogásolása panaszlottnak nem alapos, addig ennek vallomása teljesen azonos a többi nem kifogásolt tanúk vallomásával. Valamint nem volt tekintetbe vehető panaszlottnak azon védekezése, hogy panaszlott tényei nem sértő jellegűek, azokat ő a jogos bírálat célzatával mondotta és hogy a nem bizik és nem hisz kifejezését az egyház számadásairól a lelkész által vezetett két naplóra értette, mert míg

ez utóbbival kijelentése semmi összefüggésbe nem hozható s a 2 napló vezetése szabályszerű s annak panaszos ellennyilatkozatában megokolását adta, így az csak a panaszos személyére vonatkozik, másfelől panaszlott tényei nemhogy a jogos bíráló határában belül volnának, hanem ennek körén kívül esnek teljesen. A kiszabott büntetést indokolja a fegyelmi vétségek egész sorozata is, azok állandószerű elkövetése, többek előtt a gyűlésen történte, melyek alkalmasak voltak az egész gyülekezet nyugalma feldulására.

A költségekben való marasztalás a vétkekesség megállapításának folyománya.

Mivel az elnökség a felfüggesztés tárgyában már a vizsgálat folyamán intézkedett, e tárgybani ítéleti intézkedés szüksége nem forgott fenn.

Kelt Felsőkelecsényben, 1912. évi augusztus hó 28. napján.

A felsőborsodi egyházmegyei fegyelmi bíróság.

Vadászy Pál,
egyházi elnök.

Ambrus István,
jegyzőkönyvvezető.

Ragályi Béla,
e. m. gondnok, világi elnök.

Függelék.

I.

JEGYZŐKÖNYV:

Felvétetett a felsőborsodi ref. egyházmegye lelkeszi értekezletének
1912. augusztus 22-én Edelényben tartott gyűlésén.

Jelen vannak: Demeter Bertalan alelnök elnöklete alatt: Vadászy Pál esperes, Barna Gyula, Bartha Mihály, Batta József, Balogh István, Bálint János, Bárdos István, Csapó János, Cseh József, Csiky Zoltán, Doktor Gyula, Elek József, Horváth János, Farkas József, Kazay Géza, Kovács Béla, Lenkey Gyula, Molnár József, Molnár Sámuel, Nagy Ferenc, Séra Lajos, Somogyi János, Svingor József, Szentmártony Dániel, Szepessy Pál, Szuhay Benedek, Tóth József, Bartha Gyula értekezletű tagok, utóbbi ügyis, mint jegyző.

Elmaradásukat igazolták: Dávid József, Botos József, Kun József, Nagy Lajos, Pataky János, Tóth János, Tussay János.

Nem igazolták: Dakó Lajos, Némedy József, Balogh Béla, Nagy Barnabás, Almássy Lajos.

1. Éneklés és Somogyi János kartársunk buzgó imádkozása után elnök a megjelent tagokat szívélyesen üdvözlővén,

a gyűlést megnyitja.

2. Elnöklő alelnök bemutatja Dávid József értekezleti elnök levelét, melyben bejelenti állandó betegeskedése miatt az elnöki állásról való lemondását.

Értekezletünk részvétellel értesül szeretett elnökünk egészségének megrendüléséről, miután azonban úgy véli, hogy lemondása csak a kötelességeit lelkiismeretesen teljesíteni szokott lélek amaz aggodalmaskodására vezethető

vissza, hogy hátha az ő gyakori elmaradása feltűnést keltő lesz, a lemondást nem veheti tudomásul, hanem felkéri őt állásának további megtartására s biztosítja teljes bizodal-máról, szeretetéről és ragaszkodásáról.

3. Szuhay Benedek emlékbeszédet olvas fel néh. Csizmadia Jenő volt bánhorváti lelkész felett.

Az igazi lelkipásztort hű képben élénk állító igazán szép emlékbeszédért jegyzőkönyvi köszönetét nyilvánítja értekezletünk, azt emlékkönyvbe írattja s felkéri felolvasót, hogy beszédét a Sárospataki Ref. Lapokban is közölje.

4. Olvastatott Varga Imre bírálati előterjesztése a „Magvetés“ című szabadon választott tárgyú egyházi beszédről.

A kezdetleges s mindenképen csak kísérletezésre valló munkalat egyszerűen tudomásul vétetik, a szép és alaposan megírt bírálatért elismerését és jegyzőkönyvi köszönetét nyilvánítja értekezletünk.

5. Elnök jelenti, hogy Bárdos István multkori elmaradását, melyért 4 koronáig megbírságotlatott, igazolta utólagosan azzal, hogy bírsághoz volt tanúnak beidézve.

Az utólagos igazolás tudomásul vétetik s a 4 korona bírság töröltetni rendeltetik.

6. Pályakérdésekül a következő tételeket tűzi ki értekezletünk :

1. Írassék egyházi beszéd szabadon választott textus alapján. Díja 20 korona.

2. Mi módon lehet egyházfentartási alapot teremteni gyülekezeteinkben? Díja 30 korona.

Beadási határidő 1913. április 1.

7. Szentmártony Dániel jelentést tesz a néhai Szabó József irodalmi hagyatékának ezidőszerinti állapotáról, nevezetesen, hogy még mindég csak 100 körül jelentkeztek előfizetők s hogy a munka

kiadhatásához legalább 200 előfizető szükségeltetnék, mely esetben László Adolf miskolci könyvkiadó 400 koronát adna a kiadói jogért, mely összegért néhai kartársunknak szép síremlék volna állítható.

Értekezletünk fájó szívvel értesül a jelentésből, hogy kegyeletes célunk megvalósításához jóformán egy lépéssel sem jutottunk közelebb a mindénfelől mutatkozó közöny miatt; szép tervéről azonban nem akarván egykönnyen lemondani, a felhívásokat megújíttatja s a gyászoló család tagjait is felkéri, hogy az előfizetők gyűjtése körül ők is minél szélesebb körben buzgólkodjanak.

8. Szentmártony Dániel felolvasást tart az ifjúsági egyesületek szervezéséről gyülekezeteinkben. Megállapítja az ifj. egyesületek fontos s így szükséges voltát, bemutatja azok alapszabály-tervezetét s felkérendőnek véli az egyházmegyét, hogy rendelje el ilyen ifj. egyesületek alakítását.

Értekezletünk a maga részéről is igen üdvösnek látva az ifj. egyesületek működését az egyházas élet fokozása szempontjából, felkéri a nagytiszt. egyházmegyét, hogy a hogy a bemutatott alapszabály-tervezet szerint minden egyházra nézve tegye kötelezővé ilyen ifj. egyesületek szervezését, azzal, hogy az elnökséget a lelkészen kívül esetleg más alkalmas egyén is elvállalhatja. Az igen alapos munkálatért pedig előadónak köszönetet szavaz értekezletünk s felterjeszti azt a nagytiszt. egyházmegyére.

9. Olvastatott Pataki János bizottsági előterjesztése az esteli istentiszteletek tárgyában. Helyteleníti a vasárnap délutáni istentiszteleteknek estére való áttételét és a templomok kivilágítását, de megengedhetőnek tartja a templomi hangversenyek tartását.

Értekezletünk az előterjesztéshez mindenben hozzájárulva, azt elfogadja, érdemes előadónak komoly, alapos,

tartalmas munkálatáért köszönetet szavaz s a munkálatot felterjeszti a nagytiszt. egyházmegyére.

Több tárgy nem lévén, elnök a gyűlést bezárja.

K. m. f.

Demeter Bertalan,
ért. elnök.

Bartha Gyula,
ért. jegyző.

II.

Nagytiszteletű Lelkészerőtekezlet!

Az értekezleti elnök úr engem is megbízott, hogy az ifjúsági egyesületek megalakítását, mint a belmisszió körébe vágó fontos kérdést tanulmányozzam s jelen értekezleti gyűlésünkön erre vonatkozó véleményemet adjam elő.

Kész örömmel tettem eleget e felhívásnak s tanulmányom eredményeül a következőkben leszek bátor megtenni előterjesztésemet.

Mindenekelőtt meg kell felelnem azon kérdésre: szükség van-e ifjúsági egyesületek szervezésére gyülekezeteinkben? . . . E kérdésre csak igennel felelhetek! . . . Ha egyházi felsőbb hatóságaink nem szorgalmaznak is ilyen egyesületek felállítását, akkor is éreznők mindannyian, hogy ez irányban lépéseket kell tennünk, lelkes tevékenységet kell kifejtenuk, még pedig nem csupán az ezreket számláló népes gyülekezetekben, de oly helyeken is, hol csekély számú hívek lelkigondozása, vallás-erkölcsi nevelése képezi a mi legfelségesebb feladatunkat. Hiszen elegendő ok van arra, hogy mint az Úr szolgálai, hivatásunkból kifolyólag minél több odaadással s minél szélesebb körben munkálkodjunk. Sok, nagy veszedelem fenyeget bennünket! Idegen vallások, mint a nazarénizmus, baptismus rohamos terjedése, a klerikális reakció aknamunkája, nyílt hadakozása nagyon is bevált fegyverüknék, az u. n. reversálisoknak tömeges pusztítása, továbbá a mai kor anyagiás irányzata, földhöz tapadt gondolkozása s az ezek nyomában látható vallásos közöny, hitbeli gyengeség, üres templomok stb. stb. mind-mind azt kiáltják felénk, hogy minden pontan résen legyünk s arra kötelezünk bennünket, hogy idejekorán való védőeszközökről gondoskodjunk.

Bé kell látnunk, hogy nekünk, a mai kor papjainak, sokkal nagyobb tér, szélesebb mező kínálkozik a komoly munkálkodásra künn a mindennapi életben, mint a templom falain belül, hol híveink egy részét sohasem látjuk, mert házukba elhat ugyan a templomi harangszó, de lelkük nem szomjúhozza az ígét, az evangyélium örök igazságait. Nekünk kell utat-módot keresnünk az ilyenekkel való érülközésre! A mi feladatunk az, hogy hozzájuk közeledve, lelkükhöz szólva visszavezessük őket az elhagyott jó útra. A mi hivatásunk, hogy necsak a szószékről, de az írás szavai szerint a házak tetejéről is hirdessük az ígét mind alkalmas, mind alkalmatlan időben.

Lehet, hogy némelyekkel szemben hiábavaló lesz minden mi prédikálásunk, egy dolog azonban csaknem bizonyos, t. i. az, hogy ha az ifjúság vallásos nevelésére, lelki gondozására különösebb sulyt fektetünk, e nemű fáradozásunk üdvös befolyással leend egyházi életünk, valláserkölcsi állapotaink jövőndő kialakulására. Mert az ifjúi lélek oly háládatos talaj, mely kiváltképen alkalmas az általunk hintegetett magvak befogadására. Ha a talajt gondosan átgyúrjuk, megmunkáljuk, bevetjük, bizton remélhetjük, hogy ott annak idején gazdagon arathatunk.

Az ifjúsági egyesületek szervezése tehát egyik nagyon fontos részét képezi a belmisszió körébe tartozó feladatainknak. Azon feladatoknak, amelyeknek szerencsés megoldásával új irányt, új életet adhatunk a mai kor vallásos gondolkozásának, egyháztársadalmi tevékenységének.

Dr. Pfennigsdorf (Emil) német egyházi író „Hit és szabadság“ című remek könyvében a belmisszió célját, jelentőségét tárgyalva, a többek között így ír: „Bizony minden gyülekezetnek szüksége volna munkatársakra a gyermek istenitisztelek tartásához, a szegények gyámolításához, a betegek ápolásához, munkatársakra, akik a lelkésznek az ifjúsági egyletek vezetése, vallásos iratok terjesztése körül segédkezzenek. Mert — így folytatja tovább a kiváló író — a népnek lelki nyomora nőttön-nő, égbekiáltó. Sokan egyenesen azért pusztulnak el, mivel nincs elegendő kéz, amely idejekorán feléjük nyulna és őket felsegítené. Nem sulyos vád-e ez mindazok ellen, akik hivalkozva még mindig a piacon állanak?“ Jézus szavait idézzük: „Bizony mondom néktek, mivelhogy ezeket nem miveltétek egygyel az én kicsinyeim közül, én velem nem miveltétek!“

Bizonyára ilyen és ehhez hasonló gondatok foglalkoztatták egyházi felettes hatóságainkat, valamint az országos lelkészegyesület vezetőségét is akkor, midőn az ifjúsági egyesületek szervezését az elodázhatlan belmissziói teendők közzé sorozták s a teendők gyakorlására ref. egyházunk összes tisztviselőinek, de kiváltképen a lelkészeknek figyelmét komolyan felhívták. Tőlünk függ most már, hogy mennyiben teszünk eleget ennek a mai korszellem által nagyon is indokolt s mindannyiunk által megszívlelendő felhívásnak?

A kivitel módozatait illetőleg kellő tájékozást találunk a mult tavaszi konventi gyűlés jegyzőkönyvének 197-ik pontjában, hol az egyes egyházi kerületek által beterjesztett alapszabály-tervezetek alapján az ifjúsági egyesületek szervezésére, általában az ifjúsági egyesületek szervezésére, általában az ifjúság lelkigondozására nézve a következő elvek ajánltnak. (Olvasandó 1911. évi konv. jkönyv 197. p.)

Ezek ama főbb irányelvek tehát, amelyeket az ifj. egyesületek szervezésénél szem előtt kell tartanunk. Nagyban megkönnyíti munkánkat, hogy már kidolgozott, kész alapszabály-tervezetek állanak rendelkezésünkre. Ugyanis mult tavaszi egyetemes tanügyi-bizottsági gyűlés jegyzőkönyvében ott találjuk az egyház-kerületek által készített s elfogadott alapszabályokat, sőt ott találjuk a közoktatásügyi miniszterium által ajánlott e nemű munkálatot is.

Ez alapszabálytervezeteket áttanulmányoztam, egymással összehasonlítottam s úgy találtam, hogy bár lényegileg megegyeznek, de a kivitel módozatait illetőleg sokban eltérnek egymástól. A sok tervezetből tehát készítettem egyet, felhasználván mindenikből azt, amit a gyakorlati kivitel szempontjából legjobbnak, legmegfelelőbbnek találtam. Ha méltóztatnak óhajtani, felolvasom az általam összeállított szabályzatot.

A martonyi ifjúsági ker. egyesület alapszabályai:

1. §. Az egylet címe: Martonyi ifjúsági ker. egyesület.

Pecsétjén ugyanezt a köriratot használja.

2. §. Az egyesület célja: A tanköteles kort túlhaladott ifjúságnál a már lelkébe vésett tiszta kálvinista vallás és hit megőrzése, a vallásos és erkölcsös életnek ápolása, a hazafias érzés fokozása; valamint az ifjúságnak illem és tisztességre, az öregebbek iránt köteles tiszteletre, mértékletes életmódra való szoktatása, a korcsmák és más ehhez hasonló helyiségektől való visszatartása.

3. §. A cél elérésére szolgáló eszközök:

- a) a szentírás olvasása és magyarázása;
- b) a ker. szeretet gyakorlása vallási és nemzetiségi különbség nélkül;
- c) önképzés, ének, zene, szavalat és testi ügyesség fejlesztése;
- d) nemesen szórakoztató összejövetelek, mulatságok;
- e) könyvtár és lapok;
- f) tagsági díjak és adományok.

4. §. Tagok: a) pártolók: oly férfiak és nők, kik az ifjusági egyesület tevékenységét támogatni készek és évenként legalább (1) egy korona tagsági díjat fizetnek; b) rendes tagok: oly 15-ik életévüket betöltött jó magaviseletű ifjak és leányok, kik az egyesület érdekében közreműködni készek és havonként (10) tiz fillér tagsági díjat fizetnek; a rendes tagsági idő tart az illető 21-ik életévének betöltéséig. illetve férjhe-meneteléig; c) alapító-tagok; akik egyszer-smindenkorra (20) húsz koronát fizetnek az egyesület pénztárába. A pártoló és rendes tagok tagsági díja, valamint az alapító-tagok alapítványának kamata, úgyszintén az egyesület rendkívül jövedelmei a folyó kiadások fedezésére fordíthatók.

5. §. Az egyesület összejöveteleit és szórakozásait rendszerint a ref. elemi iskola helyiségében, a tanítási időn kívül tartja és pedig a téli hónapokban hetenként 2-szer, nyári hónapokban vasárnaponként a meghatározott időben. Az egyesület köréből a dohányzás, minden-nemű szerencse-játék, valamint a szeszes italok élvezete szigorúan ki van zárva.

6. §. A tagok közgyűlésükön, amely évenként legalább egyszer, az év elején tartandó 3 évre megválasztják a tisztkart és a választmányt. A tisztkar áll: elnök, alelnök, pénztáros, jegyző és könyv-tárosból. A választmány pedig áll a tisztkarból és még 4—8 tagból. Ez intézi az egyesület ügyeit, elkészíti az évi költségvetést és számadást, valamint az egyesület leltárát s mindezeket a közgyűlés elé terjeszti jóváhagyás végett.

7. §. Az összejöveteleket, valamint a választmányt és az évi közgyűlést az elnök hívja össze, azokon maga, akadályoztatása esetén az alelnök elnököl és vezeli a tanácskozásokat, fenntartja a rendet, kimondja a határozatokat és felügyel azok foganatosítására. Az elnök gondoskodik a felolvasások, illetőleg előadások megtartásáról, fel-

ügyel a tagok tisztességes és erkölcsös magaviseletére s általában arra, hogy az egyesület céljának minél jobban megfeleljen. A jegyző a választmány és közgyűlés határozatait, esetleg más iratokat szerkeszti. A pénztáros az egyesület pénzét, a könyvtáros pedig könyvtárát felelősség mellett kezeli.

8. §. Az egyesület vagyona felosztása esetén a martonyi ref. egyházra száll.

9. §. Az esetben, ha az egyesület az alapszabályokban meghatározott célt és eljárást illetőleg hatáskörét meg nem tartja, a kir. kormány által felfüggeszthető és szabályos vizsgálat után fel is osztható, vagy különbeni felosztás terhe alatt a szabályok pontos betartására kötelezhető.

Nagytiszteletű értekezlet! Ezekben volt szerencsém előterjeszteni munkálatomat! Mint gyakorló lelkész, ki szeretem megfigyelni, tanulmány tárgyává tenni a nép életét s gondolkozását, jól tudom, hogy a mai közönyös korban, ennek anyagi irányzata mellett nehéz feladat az, hogy mi lelkészek oly egyesületekbe vonjuk be és tömörítsük híveinket, melyek az együttműködés idején kívül anyagi áldozatot is követelnek. Azt is tudom, hogy sok helyen hiábavaló kísérletezés s hasztalan fáradozás leend minden e nemű törekvésünk. És mégis azt tartom, hogy tennünk kell valamit! Legalább a kezdeményező lépéseket meg kell tennünk a végből, hogy egyházunk tagjait felrázzuk vallásos szendergésükből s a hitbéli közöny, avagy hitetlenség helyett élő, öntudatos hitet és meggyőződést plántáljunk lelkükbe. Így, ha netalán meghiusulnának is törekvéseink, de az a tudat, hogy tőlünk telhetőleg megtettük kötelességünket, a lelkiismeret megnyugtató érzéseivel fog kárpótolni bennünket!

Most pedig tisztelettel indítványozom, mondja ki értekezletünk, hogy:

Az ifjúsági egyesületek szervezését, mint amelyek úgy vallásos, mint hazafias szempontból egyaránt üdvös célt szolgálnának gyülekezeteinkben — szükségesnek véleményezi s a Nagyt. Egyházmegyét felkéri, hogy a kebelbéli egyházak előljáróit hívja fel arra, hogy az általam összeállított, vagy az egyetemes tanügyi bizottság jegyzőkönyvében közzétett alapszabálytervezetek felhasználásával

az ifjúsági egyesületek megalakítását lehetőleg mindenütt eszközöljék.

Martonyi, 1912. augusztus 15.

Tisztelettel vagyok:

Szentmártony Dániel,
ref. lelkész.

III.

Különböző bizottságok névsora.

I. *Számvevőszék.*

Elnökök: Vadászy Pál esperes és Ragályi Béla egyházmegyei gondnok. Tagok: Dávid József, Szuhay Benedek, Szekrényessy Árpád, Bárczay László, Svingor József egyházmegyei pénztárnok, Dr. Sáfrán Dezső egyházmegyei ügyész, ez utóbbi mint jegyző is.

II. *Gyámtári választmány.*

Elnökök: Botos József és Bárczay László. Tagok: Szuhay Benedek, Dávid József, Szekrényessy Árpád, Bónis Aladár, Svingor József egyházmegyei pénztárnok, Dr. Sáfrán Dezső ügyész. Póttagok: Barna Gyula, Zsóry György.

III. *Segélyosztó bizottság,*

Elnökök: Vadászy Pál és Ragályi Béla. Tagok: Elek József, Szekrényessy Árpád, Botos József, Bónis Aladár és az egyházmegyei pénztárnok.

IV. *Tanügyi bizottság.*

Elnökök: Elek József és Szekrényessy Árpád. Tagok: Szentmártoni Dániel, Kazay Géza, Dr. Sáfrán Dezső, Bárczay László. Az iskolai körlátogatók és tanítói testület képviselőiben: Bartha Gyula, Tóth József lelkészek, Szügyi László, Gööz Ferenc, Kovács Gusztáv, Kőrössy Antal. Jegyzője: Bartha Gyula.

V. *Időszaki tanács.*

Elnökök: Vadászy Pál és Ragályi Béla.

I. Svingor József, Szekrényessy Árpád, Zsóry György. Póttagok: Dávid József, Elek József, Dr. Szentpály István.

II. Szuhay Benedek, Miklós Ödön, Bónis Aladár. Póttagok: Botos József, Barna Gyula, Bárczay László.

VI. *Közalapi bizottság.*

Elnök: Vadászy Pál esperes. Tagok: Elek József, Botos József.

VII. *Tanítókat vizsgáló bizottság.*

Elnökök: Elek József és Szekrényessy Árpád. Tagok; Botos József, Szuhay Benedek, Bárczay László, Gööz Ferenc.

VIII. *Könyvtári bizottság.*

Szuhay Benedek, Elek József s a mindenkori sajoszentpéteri segédlelkész, mint egyházmegyei könyvtárnok.

IX. *Egyházmegyei tanítóképviselők.*

Rendes tagok: Gööz Ferenc, Szügyi László, Nagy Jenő, Körössy Antal.

X. Közalapkezelő: Elek József.

XI. Levéltárnok: Szuhay Benedek.

XII. Tanítóegyleti elnökség: Barna Gyula, Zsóry György, Szügyi László.

XIII. *Zsinatelőkészítő bizottság.*

Szuhay Benedek, Barna Gyula, Szentmártony Dániel, Zsóry György, Dr. Sáfrán Dezső.

XIV. *Lelkeszi nyugdíjintézeti bizottság.*

Elnök: Vadászy Pál esperes. Tagok: Botos József, Dávid József, Szekrényessy Árpád, Bárczay László, Elek József.

A JEGYZŐKÖNYV RÖVID TARTALMA.

1. A közgyűlés megnyitják.
2. Esperesi félévi jelentés felolvastatik.
3. Távollevők igazoltatnak.
4. Dr. Ambrus István világi aljegyző esküt tesz.
5. Szepessy Pál segéd-lelkész bekebeleztetik.
6. Tanítók beerősítése.
7. Lelkészerterkezleti jegyzőkönyv felolvastatik. Az ifjúsági egyesületek és a belmisszió érdekében tett intézkedések.
8. Tanügyi bizottsági jegyzőkönyvre tett kebelbeli intézkedések.
9. Tanító-egyleti jegyzőkönyv felolvastatik. Memorandum.
10. Dr. Sáfrán Dezső ügyész munkálata az iskolai ingatlanok átírása ügyében.
11. Képviselők küldetnek az egyházkerületi közgyűlésre.
12. Paróchiális levéltárnak rendezése.
13. Főiskolai nyomda érdekében szóló intézkedés.
14. A templomi jelekben található pénzekről való elszámolás egyház látogatóságra bízatik.
15. Misszió-ügyi bizottság.
16. Zsinatelőkészítő bizottság megválasztatik.
17. Adócsökkentési segélyért az egyházak folyamodhatnak.
18. Tőke-kamat segélyt kérő egyházak sorozata.
19. Elemi és ismétlő iskolát végzett növendékeknek végbizonyítványt kell adni s vezetni kell a törzskönyvet is.
20. Missziói segélypénzekről való elszámolás bizottságra bízatik.
21. Lábnessenyői egyház adócsökkentés iránti újabb kérelme felterjesztetik a konventhez.
22. Gyermekek-szanatórium ügyében tett intézkedések.
23. Soltész Kálmán szendrői tanító díjlevél ügyében tett intézkedés.
24. Berente jelentéstételre útasztatik.
25. Küldöttségi jelentés lelkész-beiktatásról.
26. Küldöttségi jelentés lelkész-beiktatásról.
27. Csiky Zoltán lábnessenyői lelkész tartozásának visszafizetésére köteleztetik.
28. Bárdos István lelkész jelentése tudomásul vétetik.
29. Nekézsenyi lelkész jelentése tudomásul vétetik.

30. Bogoly Pál az egyházfiséget elfogadta.
  31. Barczikai egyház tulajdonát képező korcsma kijavíttatik.
  32. A mályinkai egyház jelentése tudomásul vétetik.
  33. Tornaszentjakab jelentés-tételre utasíttatik.
  34. Dédesi lelkész jelentése iskola-ügyről bevárandó.
  35. Építkezési bizottság megválasztatik.
  36. Nyomári egyház kérelme teljesíttetik.
  37. Sajóvelezd parochia-építésre kér engedélyt.
  38. A mályinkai presbitérium határozata templomszékügyben megerősíttetik.
  39. Sajóivánkának több rendbeli kérelme teljesíttetik.
  40. Nekézseni templom-építés és kivetési lajsírom megerősíttetik.
  41. Szalonna templom-renoválásra kér a műemlékek bizottságától építkezési segélyt.
  42. Szentmártoni Dániel jelentése a rakaczaszendi parochia-építésről.
- Intézkedések.
43. Dani János balajti és Kövér Gyula edelényi tanítók köszönő-levele.
  44. Rozgonyi László jelentése Juhász Andor ideiglenes tanítójáról.
  45. Szilvásváradai egyház egyházfentartási tőkét teremt.
  46. Rakaczaszend és Tornaszentjakab egyházközségek közötti jogviszony megállapítása bírósághoz tételik át.
  47. Közalapi töke-kamat segélyt kérő 15 egyház sorrendje megállapíttatik.
  48. A boldvai egyház, templom, torony-építkezési kötvényét, lajstromát beterjeszti.
  49. Radostyán 50.000 korona kivetési engedélyt kér építkezésekre.
  50. Beregszászy Ferenc szendrői lelkész felebbezése megerősíttetik.
  51. Almássy Lajos és Erdős Károly meszesi behivatalnokok panaszát tárgyalattik.
  52. Almássy Lajos rakaczaszendi felügyelő-lelkész szolgálatai díjazását kéri.
  53. Erdős Károly tanító kérelme nem teljesíttetik tandijkárpótlás ügyben.
  54. Kondói tanítói díjlevél megerősítése felterjesztetik.
  55. Nekézsenyi lelkészi díjlevél megerősítése az államsegély törvényben való biztosításig függőben marad.
  56. Sajókápolnai tanítói díjlevél megerősítésre felterjesztetik.
  57. Sajókaza II-od tanítói díjlevél megerősítését kéri.
  58. Hegymegi egyház tanítói díjlevelének megerősítését kéri.
  59. A bántapolcsányi tanítói díjlevél megerősíttetik.
  60. Barczikai tanítói díjlevél megerősíttetik.
  61. A nekézsenyi tanítói díjlevél nem erősíttetik meg.
  62. Közhirdetésre ajánlott egyházak.
  63. Egyszersmindenkori segélyt kérő egyházak.
  64. Gusztáv Adoll-egylet segélyt kérő egyházak.

65. Ügyészi jelentés felolvastatik.
66. Különböző persely-pénzokról szóló intézkedés.
67. Gondnoki Számadáshoz készített minta.
68. Segélyt kérők névsora kinyomatik.
69. Egyházlátogatók kiküldetnek.
70. Jövő közgyűlésünk helye.
71. Jegyzőkönyvi pontok hitelesítése.

Bírósági ügyek.

- I. Helmeczy Lajos mályinkai tanító elleni fegyelmi ügy.
- II. Ando Tamás laki presbiter elleni fegyelmi ügy.

Függelék.

- I. Lelkészerterkezleti jegyzőkönyv.
- II. Az ifjúsági egyesület tárgyában készített munkálata Szentmártony Dániel aljegyzőnek.
- III. Különböző bizottságok névsora.

